

TMMOB JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
Genel Merkezi

Sayı : 95871739-045.01-1566

10/06/2024

Konu : Taşkın Kanun
Tasarısı Hk

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: TMMOB Yönetim Kurulu Başkanlığının 27.05.2024 tarih ve 1010 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğünce hazırlanan "Taşkın Kanunu" taslağına ilişkin görüşlerimiz istenmektedir.

Odamızın hazırladığı görüş formu mevzuat düzenleme esasları çerçevesinde hazırlanarak yazımız ekinde gönderilmektedir.

Söz konusu görüş yazımızda da belirtildiği üzere öncelikli olarak kanun tasarısının kapsayıcı bir anlayışla yeniden ele alınmasını ve görüşlerimizin dikkate alınarak yeniden düzenlenmesini arz ederiz.

Hüseyin ALAN
Yönetim Kurulu Başkanı

Ek: TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odasının Taşkın Kanun Tasarısına İlişkin Görüşleri (17 Sayfa)

Dağıtım:

Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı
Tarım ve Orman Bakanlığı / (Su Yönetimi Genel Müdürlüğü)
Afad Başkanlığı / (Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürlüğü)
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
Orman Genel Müdürlüğü
Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü
Türkiye Belediyeler Birliği Başkanlığı
Tmmob Yönetim Kurulu Başkanlığı

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASININ TAŞKIN KANUN TASARISINA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Taslağın Genel Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme

Genel Değerlendirme:

Günümüzde iklim değişikliğinin etkisiyle sıklığı ve şiddeti artan sel ve taşkın olayları insan yerleşimlerini önemli oranda tehdit eden, can ve mal kayıplarına yol açan bir afet risk faktörüdür. Sel ve taşkın olayları toplum yaşamını doğrudan ve dolaylı olarak çok çeşitli şekillerde etkilemekte, fiziksel ve ekonomik etkilerinin yanı sıra salgın ve bulaşıcı hastalıklara, zararlı kimyasalların etrafa yayılmasıyla çevre kirliliğine neden olabilmektedir. Bu etkiler olayın meydana gelmesinden sonraki uzun bir dönemde de devam etmektedir. Kanun tasarısında tanımlandığı şekliyle sel ve taşkın olayları sadece dere yatakları ve etrafında meydana gelen doğa olayları değildir. İnsan yerleşimlerinin, yapılaşmanın ve yanlış arazi kullanım kararlarının bir sonucu olarak asfalt, beton vb. geçirimsiz yüzeylerin arttığı, insan müdahaleleri ile doğal drenajın ve kıyı alanlarının bozulduğu veya tahrip edildiği kentlerimizde yoğun yağışlar sonrasında hızla akışa geçen suların neden olduğu ve literatürde “**Kent Seli (Urban Flooding)**” olarak tanımlanan sellenme ve su baskını olayları meydana gelmekte; yollar dere yataklarına dönüşmektedir. Benzer şekilde meteorolojik olaylar sonucu fırtına vb olaylar sonucu deniz kabarmaları veya deniz içinde meydana gelen; depremler, volkanik patlamalar, heyelanlar sonucunda “**kıyı taşkınları**”na, yeraltısuyu yükselmesine bağlı olarak da “**yeraltısuyu taşkınları**” veya “**göl taşkınları**” da meydana gelebilmektedir. Yukarıda genel olarak belirtilen etkenlerin jeolojik ve jeomorfolojik koşullarla (yeraltı suyu, geçirimsiz kayaların yüzeylenmesi, yamaç eğimi, kıyı yapıları, deniz içinde meydana gelen deprem, heyelan veya volkanik aktiviteler vb.) bütünleşmesi sonucunda günümüz yerleşim alanlarında sel ve taşkın maruziyeti ve kırılganlığı ve buna bağlı olarak bu olaylardan kaynaklanan kayıp ve zararlar artmış ve artmaya devam etmektedir.

Gündelik hayatta “Sel”, “Taşkın” ve “Su Baskını” eş kavramlar olarak kullanılıyor olsa da literatürde birbirinden farklı olayları tanımlamak için kullanılır. Sel, akarsuyun yatağında iri bloktan ince malzemeye kadar değişik büyüklüklerdeki rüsubatla birlikte hızlı akışıdır; Taşkın ise suyun yatağından yükselerek taşması veya deniz suyunun rüzgar vb olaylar ile deniz içinde meydana gelen deprem vb etkilerle yükselerek taşması olayıdır. Su baskını ise boru patlaması vb yapay veya yağış, hızlı erime vb doğal nedenlerle suyun bir alanı doldurması olayı olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu üç kavramın, olayın meydana gelme ve gelişim mekanizmalarının birbirinden farklı olmasından dolayı örneğin AB Sel Direktifinde (DIRECTIVE 2007/60/EC) nehir, kıyı, şehir ve hızlı sel ve taşkınları olarak 4 farklı olay tanımlanmıştır; aynı şekilde ulusal afet mevzuatının ilk yasalarından biri olan ve yayımlandığı 1943 yılından itibaren günümüze kadar yürürlükte kalan 4373 sayılı “Taşkın Sulara ve Su Baskınına Karşı

Korunma Kanunu”nda da “**Taşkın**” ve “**Sel**” farklı iki kavram olarak kullanılmıştır.

Yukarıda belirtilen açıklamalar çerçevesinde "Taşkın Kanunu" taslağını değerlendirdiğimizde söz konusu Taslağın ülkemizin sel ve taşkın gerçekliğine bütünlüklü olarak bakmadığı, akarsu taşkınları dışında, şehir taşkınları, yeraltısuyu taşkınları, kıyı taşkınları, göl taşkınları gibi diğer taşkınları dikkate almadığı, kavramların ve süreçlerin önleme ve risk azaltma temelinde doğru bir şekilde taslak içinde işlevlendirilmediği görülmektedir. Taslağın, afet risklerini önleme ve azaltma sistemlerinin Sendai Eylem Planı ile çizilen genel çerçevesinin temel unsurları olan kamu yararının korunması, ekolojik ve teknolojik çözüm üretme ile kapsayıcılık, katılımcılık, erişilebilirlik boyutları son derece düşük ve yetersizdir. Taslak, bu konudaki ilk yasa olma özelliği taşıyan ve Cumhuriyet Döneminin de riski önleme ve azaltma odaklı ilk yasası olan 4373 sayılı “Taşkın Sulara ve Su Baskınına Karşı Korunma Kanunu”n sahip olduğu bakış açısına bile sahip değildir. 4373 sayılı Kanunda taşkın/sel riskli alanların önceden belirlenmesi için “etüt vb.” gerekli çalışmaların yapılması ve bu alanların ilanı yönündeki kamusal sorumluluklar açık olarak tanımlanırken sözkonusu Taslakta bu görev ve sorumluluklara açıklık getirilmemektedir. Aynı şekilde kentlerde iklim değişikliği ile seller ve taşkınlarla mücadele için günümüzde hızla yaygınlaşan yeşil altyapı çözümleri (sünger kent geçirimli yüzey oluşturma, yağmur suyu hasadı, yağmur bahçesi, tsunami ve benzeri olaylara karşı önleme veya erken uyarı sistemleri vb.) üstünkörü geçilmiş; doğal drenajın korunması ve üstü kapatılıp dar beton kanallara sıkıştırılan derelerin özgürce akmasını sağlayacak konulara değinilmemiştir.

Öte yandan taslak katılımcılığa oldukça kapalıdır. Sadece Bakanlığı ve onun yürüteceği faaliyetleri düzenlemeyi esas almış ülke genelinde konuyla ilgili birim ve kuruluşların fonksiyonları göz ardı edilmiştir. Örneğin ülke nüfusunun %90’nın yaşadığı belediyeler, köy yerleşik alanlarında imar ve altyapı çalışmalarını yürüten il özel idareleri sürecin dışında tutulmuşlardır. Yine Orman alanlarında sel ve taşkın önleme yapıları yapmakla görevli Orman Genel Müdürlüğü, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü ile İçişleri Bakanlığına bağlı AFAD Başkanlığı gibi kurumların 1. Nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde sel ve taşkınların önlenmesine ilişkin görevleri görmezden gelinmiştir. Oysa afet risk yönetim sistemleri ilgili paydaşların ve tarafların etkin katılımını gerekli kılmaktadır. Ulusal, bölgesel (havza) veya yerel (il, belediye) ölçeklerinde tüm kişi ve kuruluşlar arasında bir koordinasyon sağlanamaması durumunda bugün yaşadığımız gibi sistem işlemeyecektir. Sel ve taşkın, tsunami tahmin ve erken uyarı sistemleri ile acil durum haberleşme sistemlerine yatırım yapmak, bunları geliştirmek, devamlılıklarını sağlamak, gerekli tahliye planlarını oluşturmak gibi sel ve taşkın afetlerine karşı risk azaltma ve hazırlık kapasitesinin geliştirilmesi ile ilgili politika, plan ve programları hazırlamak veya bu programları gözden geçirmek ve periyodik olarak güncellemek tüm paydaşların kollektif emeğinin bir eseri olmak durumundadır. Taslak bu nitelikte bir koordinasyon ve eşgüdümlü çalışma yerine Bakanlığın uygun gördüğü görevlerin paydaşlara dağıtıldığı merkezileşmiş bürokratik bir sistemi esas almaktadır. **Taslak bu haliyle “Türkiye Afet Risk Azaltma Planı(TARAP-2022-2030)”nda belirtilen, risklerin azaltılmasına da tam olarak hizmet etmeyecektir.**

Sonuç itibariyle; Tarım ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan "Taşkın Kanunu" taslağının gerek ülkemizin "afetlere hazır ve dirençli yerleşimler" hedefine ulaşmasına, gerekse sel ve taşkın risklerinin azaltılmasına tam olarak hizmet edecek bir nitelik taşımadığı görülmüştür. Taslağın katılımcı ve ülkenin somut ihtiyaçları temelinde yeniden hazırlanması amacıyla ilgili Bakanlıkça geri çekilerek içerisinde, İçişleri Bakanlığı AFAD Başkanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü ile Türk Mühendis Mimar Odaları Birliğine bağlı ilgili Odalarının da içinde yer aldığı bir çalışma grubunca yeniden hazırlanması uygun olacaktır. Söz konusu taslağa ilişkin Odamız görüşlerinin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla bazı temel konulara yönelik yaklaşımlarımız aşağıda madde bazlı değerlendirmelerle daha ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Mevcut Metin	Taslak Metin	Öneri/Teklif Metni
Taşkın Kanunu		<u>Sel ve Taşkın Risklerinin Önlenmesi ve Yönetim Kanunu</u>
<p style="text-align: center;">Değerlendirme</p> <p>1943 yılında hazırlanan 4373 sayılı "Taşkın Sulara ve Su Baskınına Karşı Korunma Kanunu"nda "Taşkın" ve Sel" iki farklı olay olarak değerlendirilmiş, "önleme ve koruma" kavramına yer verilerek afet yönetiminde risk azaltma kavramı ilk kez ulusal mevzuata taşınmıştır. Söz konusu kanun Cumhuriyet döneminin ilk afet risk azaltma yasasıdır. Diğer yandan AB Sel ve Direktifi olan DIRECTIVE 2007/60/EC'nin orijinal adı "Sel Risklerinin Değerlendirilmesi ve Yönetim Direktifi"dir ("the assessment and management of flood risks"). Bu bağlamda, Taşkın Kanunu başlığı hem kavramsal olarak hem de işlevsel olarak hedeflenen çerçeveye uygun olmayacağı düşünülmekte olup, kanunun adının değiştirilerek, "<u>Sel ve Taşkın Risklerinin Önlenmesi ve Yönetim Kanunu</u>" olarak adlandırılması yararlı olacaktır.</p>		
<p>Amaç ve kapsam</p> <p>MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; taşkın riskinin yönetilmesi ve taşkın olumsuz etkilerinin azaltılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.</p>		<p>Amaç ve kapsam</p> <p>MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; <u>sel ve taşkın tehlike ve risklerinin önlenmesi veya azaltılması, yönetilmesi, ile olumsuz etkilerinden korunmasına</u> ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.</p>
<p style="text-align: center;">Değerlendirme</p> <p>"Bu kanunun amacı; taşkın riskinin yönetilmesi ve taşkın olumsuz etkilerinin azaltılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir" ibaresiyle riski yönetme ve taşkın olumsuz etkilerini azaltma hedeflenmekte, "<u>taşkın önleme veya riski ortadan kaldırma</u>" hedeflenmemektedir. Oysaki böyle</p>		

bir kanunun öncelikli hedefi riski ortadan kaldırma, başka bir ifadeyle taşkın meydana gelmesini önlemek olmalıdır. Ayrıca ülkemizin de taraf olduğu Bileşmiş Milletler Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi'nde de vurgulandığı üzere, temel kavram dirençlilik olup sel/taşkın afeti dahil tüm afetlerin yıkıcı sosyal, ekonomik ve psikolojik etkileriyle mücadele bu kavram üzerinden tanımlanmakta; afet riskinin azaltılması, afetlere karşı dirençliliğin artırılması ve bu anlamda yerleşimlerin gelecekte meydana gelebilecek risklerden korunması esas alınmaktadır. Bu kavramsal çerçevenin Taslağa taşınması Kanunun amacına daha uygun olacağı gibi amacın daha iyi anlaşılmasını da sağlayacaktır.

Tanımlar

MADDE 2 Bu Kanun kapsamında;

...

i) Su yapıları: Baraj, gölet, regülatör, yükleme havuzu, tünel, kanal, borulu isale hattı, sulama tesisi, kollektör, içmesuyu, isale hattı, su haznesi, terfi merkezi, arıtma tesisi, atıksu toplayıcı hatları ile arıtma tesisi, atık depolama barajı, taşkın kontrol ve nehir yatağı düzenlenmesi tesisleri ve benzeri yapıları,

j) Taşkın: Bir akarsuyun herhangi bir sebeple yatağından taşarak çevresindeki canlılara, arazilere, yerleşim yerlerine, alt yapı tesislerine ve kültür varlıklarına zarar vermek sureti ile tesir bölgesinde normal sosyo-ekonomik faaliyeti kesintiye uğratabilecek ölçüdeki bir akış büyüklüğünü,

k) Taşkın kontrolü maksatlı master plan: Havzalarda gerçekleştirilecek taşkın kontrolü maksatlı çalışmalarını ihtiva eden planı,

l) Taşkın kontrol tesisi: Akarsuların geçtiği güzergahın özelliğine ve seçilen tekerrür debisine göre, hidrolik kriterler dahilinde taşkın ve rüsubat

Tanımlar

MADDE 2 Bu Kanun kapsamında;

i) Su Yapısı: İçme, kullanma, sulama, enerji, taşkın, vb. amaçlarla inşa edilmiş olan baraj, gölet, regülatör, hidroelektrik santral, cebri boru, yükleme havuzu, tünel, kanal, boru isale hattı kolektör, su deposu, sulama havuzu, terfi merkezi, arıtma tesisi, atıksu toplayıcı hatları, atıksu depolama barajı, sel ve taşkın kontrol ve akarsu yatağı düzenleme tesisleri ve benzeri yapıları,

j) Taşkın: Herhangi bir sebeple su ile kaplı olmayan alanların su ile kaplandığı durumu,

l) Taşkın kontrolü maksatlı master plan: Taşkın önleme ve kontrolü maksatlı çalışmalarını ihtiva eden planı,

<p>zararlarını azaltmayı amaçlayan yapıları,</p> <p>m)Taşkın risk haritası: Seçilen tekerrür debisine göre taşkın olumsuz etkilerinin, taşkından etkilenmesi muhtemel nüfusun, ekonomik faaliyetin cinsinin, taşkın anında kirliliğe sebep olabilecek tesislerin ve etkilenmesi muhtemel korunan alanların gösterildiği haritayı,</p> <p>n) Taşkın tehlike haritası: Seçilen tekerrür debisine göre taşkın halinde su altında kalacak coğrafi alanı, bu alandaki su seviyesini, su derinliğini ve su hızını dikkate alarak taşkın tehlikesini yüksek, orta ve düşük olarak derecelendiren haritayı,</p> <p>o)Taşkın yönetim planı: Taşkın tehlike haritalarına ve taşkın risk haritalarına dayanarak, taşkın riski altındaki alanlarda riskin yönetilmesi için taşkından önce, taşkın sırasında ve taşkından sonra alınması gereken tedbirleri ihtiva eden yönetim planını</p>		<p>m) Taşkın kontrol tesisi: Seçilen tekerrür debisine göre, jeolojik, hidrojeolojik ve hidrolik kriterler dahilinde taşkın ve rüsubat zararlarını azaltmayı amaçlayan yapıları,</p> <p>n)Taşkın risk haritası: Seçilen tekerrür debisine göre taşkın olumsuz etkilerinin, taşkından etkilenmesi muhtemel nüfusun, ekonomik faaliyetin cinsinin, taşkın anında kirliliğe sebep olabilecek tesislerin ve etkilenmesi muhtemel doğal çevrenin ve korunan alanların gösterildiği haritayı,</p> <p>n)Taşkın tehlike haritası: Seçilen tekerrür debisine veya yeraltı suyu yükselimine bağlı olarak taşkın halinde su altında kalacak coğrafi alanı, bu alandaki su seviyesini, su derinliğini veya yüksekliği ile su hızını dikkate alarak taşkın tehlikesini yüksek, orta ve düşük olarak derecelendiren haritayı,</p>
--	--	---

Değerlendirme

Tanımlar bölümünde taşkın ve su yapısı tanımı yeniden yapılmış, diğer tanımlarda ise bazı değişiklikler önerilmiştir. Taslak metinde belirtilen “**taşkın**” tanımı genel gerekçe bölümünde de belirtildiği gibi sadece akarsu taşkınları baz alınarak tanımlanmış olup, **şehir taşkınları, kıyı taşkınları yeraltısuyu taşkınları, göl taşkınları** gibi diğer taşkınlar dikkate alınmamıştır. Bu nedenle taşkın kavramı, yeniden düzenlenmiş, buna bağlı olarak da “**Su Yapısı, Taşkın Kontrol Maksatlı Plan, Taşkın Tesisi, Taşkın Risk Haritası, Taşkın Tehlike Haritası**” tanımlarında da gerekli redaksiyonlar yapılmıştır.

Genel esaslar

Genel esaslar

MADDE 3 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Taşkınların öncelikle can ve mal güvenliğini sağlayacak şekilde, genel sağlık, çevre, toprak, kültürel miras ve sosyo-ekonomik faaliyetler üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması ve yönetilmesi,

b) Her türlü strateji, plan, proje ve uygulamaların taşkın riskine göre yapılması

c) Ulusal ve bölgesel kalkınma planları, taşkın yönetim planları, ilgili alt havzadaki tüm taşkın ve rüsubat kontrolü maksatlı master planların birbirleri ile uyumlu olması ve taşkın kontrol faaliyetlerinin buna göre yapılması,

MADDE 3 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) **Sel ve Taşkın risklerinin** öncelikle **önlenmesi**, can ve mal güvenliği **ile doğal ve fiziki çevrenin korunmasını** sağlayacak şekilde genel sağlık, çevre, toprak, **doğal, tarihi ve** kültürel miras **ile** sosyo-ekonomik faaliyetlerin üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması **ve bu çerçevede** yönetilmesini,

b) Her türlü strateji, **etüt**, plan, proje ve uygulamaların **sel ve taşkın risklerinin önlenmesi, azaltılması ve afetlere karşı dirençliliğin artırılmasına** göre yapılması, **yenilikçi projelerin desteklenmesi**,

c) Ulusal, bölgesel **ve yerel** kalkınma planları, **afet risk azaltma ve müdahale planları, iklim değişikliği mücadele planları** ile **sel ve** taşkın yönetim planları, ilgili alt havzadaki **tüm sel**, taşkın ve rüsubat kontrolü maksatlı master planların birbirleri ile uyumlu olması ve kontrol faaliyetlerinin buna göre yapılması,

f) Sel ve taşkın kontrol ve yönetimi faaliyetleri akarsu taşkınları, yeraltısuyu taşkınları, kıyı taşkınları şehir taşkınlarını

		da gözetilecek şekilde bütünleşik bir yönetim sistemine göre yapılması, g) Kırsal ve kentsel alanlar için düzenlenecek her ölçekteki planlar, taşın yönetim planı ve taşkın tehlike haritaları baz alınarak hazırlanır ve imar planlarına işlenir,
Değerlendirme		
<p>Kanunun genel esaslarının belirtildiği bu bölümde Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi ve diğer ilgili uluslararası düzenleme ve yaklaşımlarda ifadesini bulan afet risk yönetimine güçlü vurgu yapabilmek; ulusal ölçekteki afet risk yönetim planları (TARAP;TAMP, İRAP vb) ile Kalkınma Planları ve diğer planlar arasındaki entegrasyonu ve eşgüdümü sağlamak ve özellikle sel/taşkın riski ile iklim değişikliği ile mücadele süreçlerinin yakın ilişkisini ele almak amacıyla maddenin bendlerine yukarıda belirtilen değişikliklerin yapılması uygun olacaktır. Bu kapsamda sel ve taşkın risklerinin öncelikle önlenmesi, önlenemiyorsa risklerin azaltılması ile sel ve taşkın tehlike ve risk haritaları baz alınarak mekânsal planlar ile uygulama imar planların hazırlanması maddeye ilave edilmiştir.</p> <p>Öte yandan sel ve taşkın afetleriyle mücadelenin önemli araçlarından biri de bütünleşik bir bakış açısıyla çalışan risk yönetim sisteminin oluşturulmasıdır. Bu anlamda sadece akarsu sel ve taşkınları değil, yeraltı suyu yükselmesine bağlı yeraltısuy taşkınları, deniz seviyesi yükselmesine bağlı kıyı taşkını olaylarını da gözetilen bütünleşik bir risk yönetim sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, sel ve taşkın tehlike ve risk verilerinin mekânsal planlama süreçlerine entegre edilmesi önemli bir risk azaltma aracıdır. Bu nedenlerle “Genel esaslar” başlıklı maddenin yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır. Ayrıca odamız tarafından önerilen bu düzenlemeler, 3194 sayılı İmar Kanunu, 7269 sayılı Afetler Kanunu ile bu kanunlara göre düzenlenen “Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinin” amaçları ile örtüşmektedir.</p>		
İdarelerin görev ve yetki paylaşımı MADDE 4- (1) Taşkın yönetim planları Bakanlık tarafından hazırlanır, hazırlatılır.		İdarelerin görev ve yetki paylaşımı MADDE 4- (1) Sel ve taşkın tehlike ve risk haritaları jeolojik, hidrojeolojik, meteorolojik verilerine dayalı olarak havza ölçeğinde analiz edilerek zarara uğrayabilecek tüm değerleri kapsayacak şekilde ilgili idareler tarafından hazırlanır, hazırlatılır. Bu haritaların
(2) Taşkın tahmini ve erken uyarı çalışmaları Bakanlık koordinasyonunda Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve İçişleri		

Bakanlığı ile yürütülür.

(3)Büyükşehir belediyesi olan illerde; akarsu ıslahları, ilgili büyükşehir belediyesi sorumluluğunda olup; bu alanlarda gerçekleştirilecek taşkın kontrolüne yönelik faaliyetlere ait yapıların planlanması, projelendirilmesi, inşaatı, işletmesi, bakımı ve onarımı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü görüşü alınarak büyükşehir belediyesi tarafından yapılır.

(4) Büyükşehir belediyesi olmayan illerde;

hazırlanmasında iklim değişikliğinin olası etkileri, havzanın morfolojisi, jeolojik yapısı, hidrojeolojik ve hidrolik karakteri ile deniz suyu seviyesinin yükselmesi ve tsunami gibi etkenler de gözönüne alınır.

(2) Sel ve Taşkın tahmini ve erken uyarı çalışmaları Bakanlık koordinasyonunda Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı **ile havzadaki Belediyelerle birlikte** yürütülür.

(3)Büyükşehir belediyesi olan illerde; akarsu ıslahları, ilgili büyükşehir belediyesi sorumluluğunda olup; bu alanlarda gerçekleştirilecek taşkın kontrolüne yönelik faaliyetlere ait yapıların planlanması, **etütlerin yapılması ve** projelendirilmesi, inşaatı, işletmesi, bakımı ve onarımı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü görüşü alınarak büyükşehir belediyesi tarafından yapılır.

(4) Havzadaki Belediyeler ve İl Özel İdareleri başta olmak üzere planlama ve yapı ruhsatı verme yetkisinde olan tüm kurum ve kuruluşlar yürütecekleri her türlü iş ve işlemlerde sel ve taşkın tehlike ve risk haritalarını esas almak; imar planlarına sel ve taşkın tehlike ve riskli alan sınırlarını işlemek zorundadır.

(5) Sel ve taşkın risk yönetim planları tehlike

ve risk haritalarına uyumlu olarak ilgili idareler tarafından hazırlanır, hazırlatılır. Risk yönetim planları, riskin azaltılması ve dirençliliğin artırılmasına yönelik yapısal ve yapısal olmayan önlemleri içerecek şekilde hazırlanır.

(6)___Sel ve taşkın riskli alanlarda bilinçlendirme ve korunma eğitimleri mevcut afet risk azaltma ve müdahale planlarıyla uyumlu olarak ilgili idarelerin işbirliği ile yapılır.

Değerlendirme

Taslak doğrudan “taşkın yönetim planlarının” hazırlanması ile başlayan bir metodoloji sunmaktadır. Risk yönetim planlarından önce morfolojik, jeolojik, hidrolojik, hidrojeolojik ve meteorolojik etüt ve analizler yapılarak havza ölçeğinde sel ve taşkın tehlike ve risk haritalarının üretilmesi; daha sonra da bu haritalara dayalı yönetim planlarının oluşturulması gerekmektedir. Bu sistematik Taslakta ifade edilmediği için yeni fıkraların eklenmesi uygun bulunmuştur. Öte yandan sel ve taşkın riskleriyle mücadelenin önemli aktörlerinden biri de yerel yönetimlerdir. Bu nedenle gerek tehlike ve risk haritaları ile yönetim planlarının hazırlanması gerekse erken uyarı sistemlerinin uygulanması süreçlerinde yerel yönetimlere üstleneceği rollerin Kanun da tanımlanması yararlı olacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki özellikle Sendai Çerçevesinin kabulü ile birlikte afet terminolojisinde “afet yönetim” kavramı terk edilmiş yerine doğa olaylarını afete dönüştüren kırılganlıklarla mücadeleyi temsil içeriğinden dolayı “afet risk yönetim” kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Bu nedenle Taslakta da “taşkın yönetim planı” yerine “sel ve taşkın risk yönetim planı” kavramının kullanılması uygun olacaktır.

Ülkemizde sel ve taşkın olayları heyelanlar ile birlikte gelişmekte; dere yataklarında yağışlara bağlı meydana gelen heyelanlar akarsuyun rüsuba yükünü dolayısıyla sel ve taşkın tehlikesini artırmaktadır. Başta İzmir, İstanbul olmak üzere birçok şehrimizin kıyı bölgelerindeki deniz ilerlemesi ve deniz suyunun araziye kaplaması da bir taşkın türü olarak değerlendirilmeli ve bu Kanun kapsamına alınmalıdır.

Öte yandan sel ve taşkın tehlike ve risk haritalarının etkin bir şekilde nasıl kullanılacağına Tasarıda belirtilmiş olması gerekliken bu yönde bir yaklaşım sunulmamış; bu konuda Bakanlık tek yetkili kılınarak diğer ilgili idareler gözardı edilmiş, Bakanlık dışında herhangi bir kurum ve kuruluş sürece dahil edilmemiştir. Ancak bilindiği gibi sel ve taşkın riskine maruz alanlar Belediye, İl Özel İdaresi, OSB Yönetimi, AFAD Başkanlığı gibi farklı kurumların yetki ve sorumluluk alanlarında kalabilir. Dolayısıyla bu kurumların süreçte rol üstlenmeleri; başta sel ve taşkın riskli alanlardaki

yurttaşların risk farkındalığını geliştirici eğitimler olmak üzere sel ve taşkın riskleriyle mücadele faaliyetlerinde işbirliği içinde olmaları gereklidir. Başta belediyeler olmak üzere kurum ve kuruluşların yürütecekleri her türlü iş ve işlemde sel ve taşkın tehlike ve risk verilerini esas almaları, planlama kararı verme yetkisine sahip idarelerin sel ve taşkın tehlike ve riskli alan sınırlarını imar planlarına işlenmesinin zorunlu kılınması gereklidir. Bu uygulama sadece Taslaktaki “Taşkın riski taşıyan alanlarda yapılaşmaya izin verilemez” hükmünün uygulanmasına destek olmayacak aynı zamanda hem bu yasağın daha etkin hale gelmesine hem de kamuoyunda afet farkındalığının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Kanunun ifade bütünselliği açısından Taslağın ilerleyen bölümlerinde yer verilmiş olan benzeri hükümlerin “İdarelerin görev ve yetki paylaşımı” paylaşımı başlığı altında yer verilmesi daha uygun olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Taşkın Riskinin Azaltılması

Akarsu ıslahları

MADDE 6 – (1) Akarsu veya mücavirlerinde planlama, proje ve inşaat çalışmalarında; ilgili bölgeye ait yağmur suyu altyapı sistemi, drenaj sistemleri, taşkın yönetim planları, taşkın kontrolüne yönelik olarak hazırlanan master plan, planlama ve projeler ile mevcut akarsu ıslahlarına uyulur. Söz konusu düzenlemeler öncesinde ilgili plan veya projeyi hazırlayan ve mevcut akarsu ıslahını yapan kurum ve kuruluşlardan görüş alınır

(2) Kentsel alanlarda, yağmur suyu altyapı sistemi, drenaj sistemleri, yeşil altyapı ve akarsu ıslahları birbiriyle uyumlu olarak yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Taşkın Riskinin Azaltılması

Akarsu ıslahları

MADDE 6 – (1) Akarsu veya mücavirlerinde planlama, **etüt** proje ve inşaat çalışmalarında; ilgili bölgeye ait yağmur suyu altyapı sistemi, drenaj sistemleri, **sel ve** taşkın **risk** yönetim planları, taşkın kontrolüne yönelik olarak hazırlanan master plan, planlama, **etüt** ve projeler ile mevcut akarsu ıslahlarına uyulur. Söz konusu düzenlemeler öncesinde ilgili plan veya projeyi hazırlayan ve mevcut akarsu ıslahını yapan kurum ve kuruluşlardan görüş alınır.

(6) **Tüm planlama, etüt, proje ve inşaat çalışmalarında havzadaki doğal drenajın korunması zorunludur. Dere yataklarının üzeri kapatılamaz, kapatılmış olanlar üzeri açılarak doğal drenaja kazandırılır. Kentsel alanlarda yağmursuyu hasadı ve yeşil altyapı**

		<p>tesislerine öncelik ve destek verilir.</p> <p>....</p> <p>(7) Yağmur suyu altyapı sistemi, drenaj sistemleri, yeşil altyapı ve akarsu ıslahları birbiriyle uyumlu ve iklim değişikliği mücadele plan ve programlarına dayalı olarak yapılır.</p> <p>(8) Sel ve taşkın riski olan alanlardaki akiferlerin beslenimi ile yeraltında su depolamaya yönelik projeler teşvik edilir.</p> <p>(9) Yeraltısuyu yükselmesine bağlı olarak oluşacak taşkınların önlenmesine ilişkin iş ve işlemler DSİ Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir</p>
<p>Değerlendirme</p> <p>Yukarıda değişik ve ilave maddelerde belirtilen sel ve taşkın risk yönetim sistemi, doğal drenajın korunması, yeşil altyapının teşviki, iklim değişikliği mücadelesi ile entegre çalışmak gibi birçok esasın yanı sıra son yıllarda öne çıkan ancak Taslakta yer verilmeyen yeraltı suyunun yapay yöntemlerle beslenmesi için yeraltında su depolama (yeraltı suyunu artırmak, yağış ve sel/taşkın sularının kontrolü vb.) çalışmalarını göz önüne alınarak madde de bazı değişiklikler ve yeni fıkra ilavesi önerilmiştir.</p>		
<p>Her türlü yol ve yol yapılarının inşası MADDE 8- (1) Yapılacak karayolu, demiryolu ve her türlü yol ve yol geçiş yapısı inşaatları ile ilgili çalışmalar sırasında taşkın</p>		<p>Her türlü yol ve yol yapılarının inşası MADDE 8- (1) Yapılacak karayolu, demiryolu ve her türlü yol ve yol geçiş yapısı inşaatları ile ilgili çalışmalar sırasında taşkın</p>

yönetim planları esas alınır. Bu çalışmalarda, akarsu yataklarına ilişkin bu kanunun 4 üncü maddesinde belirlenen sorumluluk sahalarına göre ilgili idarenin ve Bakanlığın görüşü alınır.		yönetim planları esas alınır. Bu çalışmalarda, akarsu yatakları ve yeraltısuyu taşkını olan alanlarda bu kanunun 4 üncü maddesinde belirlenen sorumluluk sahalarına göre ilgili idarenin ve Bakanlığın görüşü alınır.
---	--	--

Değerlendirme

Yapılacak yapılarda sadece akarsu yataklarının değil, yeraltısuyu yükselmesine bağlı etkilerinde göz önüne alınarak yapılması gerektiği düşünülmektedir. Aksi takdirde bugün yapılan bir çok yapı olası yeraltısuyu taşkını, kıyı taşkınları, göl taşkınlarından etkilenerek kullanılamaz hale gelebilir.

Afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi MADDE 10- (1) 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun uygulanmasında taşkın riski konusunda taşkın yönetim planlarına uyulur ve Bakanlık görüşü alınır.		Afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi MADDE 10- (1) 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun uygulanmasında taşkın riski konusunda taşkın yönetim planlarına uyulur ve Bakanlık görüşü alınır. Taşkın riski bulunan alanlarda yapılacak, etüt, plan proje ve uygulamalar ile bunlara ilişkin alınacak tedbirler Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca ortak düzenleyecekleri yönetmelik esaslarına göre yürütülür.
--	--	---

Değerlendirme

Söz konusu maddeye yapılan ilave ile taşkın sahalarında yapılacak her türlü plan, proje ve yapılarda uygulanması gereken esasların yönetmelikle düzenlenmesi sağlanacaktır.

İmar planları		
<p>İmar planları</p> <p>MADDE 15– (1) 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu gereğince yapılacak her tür ve ölçekteki mekânsal plan çalışmaları, ilgili bölgeye ait yağmur suyu altyapı sistemi, drenaj sistemi; taşkın yönetim planları, taşkın kontrolüne yönelik hazırlanan master planları, planlamalar ve projeler ile mevcut akarsu ıslahlarına göre yapılır.</p> <p>(2) Her tür ve ölçekteki mekânsal plan çalışmalarında taşkın riski hususunda Bakanlığın görüşü alınır.</p> <p>(3) Taşkın yönetim planlarında yüksek, orta ve düşük tehlike derecesi olarak gösterilen alanlarda inşa edilecek yapılar için seçilecek subasman kotu, yapının bulunduğu alanlar için belirlenen taşkın su seviyesinin altında olamaz.</p> <p>(4) Plan yapılacak sahalarda kalan veya plandan etkilenmesi muhtemel akarsular için, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından imar planına esas, hidrolojik ve hidrolik etüt raporu hazırlanarak Devlet Su İşleri Genel</p>		<p>İmar planları</p> <p>MADDE 15– (1) 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu gereğince yapılacak her tür ve ölçekteki mekânsal plan çalışmaları, ilgili bölgeye ait yağmur suyu altyapı sistemi, drenaj sistemi; taşkın yönetim planları, taşkın kontrolüne yönelik hazırlanan master planları, etüt, plan ve projeler ile mevcut akarsu ıslahlarına göre yapılır.</p> <p>(2)Taşkın tehlikesi bulunan alanlarda yapılacak her tür ve ölçekteki mekânsal planlar, taşkın tehlike ve riskleri göz önüne alınarak yapılır. Planlama çalışmaları esnasında Taşkın riski hususunda Bakanlığın görüşü alınır.</p> <p>(3) Taşkın yönetim planlarında yüksek, orta ve düşük tehlike derecesi olarak gösterilen alanlarda yapılacak etüt, plan, proje taşkın tehlike derecesi göz önüne alınarak yapılır. İnşa edilecek bina ve bina türü yapılar için seçilecek subasman kotu, yapının bulunduğu alanlar için</p>

<p>Müdürlüğünün uygun görüşüne sunulur.</p> <p>(2) Plan yapılacak sahalarda kalan veya plandan etkilenmesi muhtemel akarsular için, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından imar planına esas hidrolojik ve hidrolik etüt raporu hazırlanarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün uygun görüşüne sunulur.</p> <p>(3)</p>		<p>belirlenen taşkın su seviyesinin altında olamaz.</p> <p>(5) Plan yapılacak sahalarda kalan veya plandan etkilenmesi muhtemel akarsular için, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından imar planına esas jeolojik, hidrojeolojik, hidrolojik ve hidrolik etüt raporu hazırlanarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün uygun görüşüne sunulur.</p>
--	--	---

Değerlendirme

Günümüzde hazırlanan imar planlarında taşkın riskleri dikkate alınmamakta, her yıl kentsel ve kırsal bir çok alan taşkın sonucu tahrip, olmakta çok sayıda can kaybının yanında önemli oranda ekonomik kayıpla da karşı karşıya kalınmaktadır. Bunun önüne geçilebilmesi amacıyla tüm dünyada olduğu ülkemizde de imar planlarının hazırlanması veya revize edilmesi durumlarında bölgede olası taşkın tehlike ve risklerinin de mutlaka göz önüne alınması, yüksek riskli alanlarda yapılmaya izin verilmemesi ile diğer alanlarda ise nasıl izin verilebileceğine ilişkin düzenlemelerin ayrıntılı olarak tanımlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu amaçla maddenin farklı fıkralarında düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

<p>Taşkın tahmini ve erken uyarı çalışmaları, veri temini ve bilgi paylaşımı</p> <p>MADDE 18- (1) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişi ve özel hukuk tüzel kişileri taşkın hususunda ihtiyaç duyulan her türlü bilgi ve verileri talep edilmesi halinde</p>		<p>Taşkın tahmini ve erken uyarı çalışmaları, veri temini ve bilgi paylaşımı</p> <p>MADDE 18- (1) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişi ve özel hukuk tüzel kişileri taşkın hususunda ihtiyaç duyulan her türlü bilgi ve verileri talep edilmesi halinde</p>
--	--	--

bedelsiz olarak Bakanlığa vermekle mükelleftirler.		bedelsiz olarak Bakanlığa vermekle mükelleftirler. Bakanlık taşkın tehlike ve risk haritaları ile buna ilişkin verileri Coğrafi Bilgi Sistemleri vasıtasıyla halkın erişime açar.
Değerlendirme		
Afetlerle mücadelenin temeli toplumun olası afet tehlikeleri hakkında bilgi sahibi olmaları, tehlike ve risk kaynaklarını bilmeleri ile buna ilişkin kendilerine düşüne görev ve sorumlulukları yerine getirmeleri ile mümkün olabilmektedir.. Bu nedenle gelişmiş tüm toplumlarda toplumun genelinin afet tehlike ve risk kaynaklarına ilişkin bilgiye erişimini sağlayacak düzenlemeler yaşama geçirilmiştir. Afet risklerini önlemenin birinci kuralı farkındalıktır. Bunun ülkemizde de hayata geçirilebilmesi için ilgili kurumlar tarafından hazırlanan sel ve taşkın risk harita ve raporlarının herkesin erişimine Coğrafi Bilgi Sistemleri vasıtasıyla açık hale getirilmesi gerektiği düşünülmektedir. İlave edilen cümle ile CBS vasıtasıyla verilere erişim sağlanacaktır.		
Yasak fiiller MADDE 21		Yasak fiiller MADDE 21 h) Yeraltısuyu taşkın alanlarında, her türlü yapı ve tesis inşa edilmesi,
Değerlendirme		
21. Madde de sayılan fiillerin yanında eksikli olduğunu düşündüğümüz “Yeraltısuyu taşkınına maruz kalabilecek alanlarda da her türlü yapı ve tesisin yapılması”, maddeye ilave edilerek yasak fiiller arasına alınması önerilmektedir.		
İdari nitelikteki cezalar MADDE 22-		İdari nitelikteki cezalar MADDE 22- d) Birinci fıkrasının (g),ve (ğ) ve (h) bendlerinde

		belirtilen yasak fiilleri işleyenlere beş milyon Türk Lirası
Değerlendirme		
Taslağın 21. Maddesinde önerilen ilave ek madde (h) gereğince bu madde de gerekli düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile “Yeraltısuyu taşkın alanlarında” da kanuna aykırı işlem yapanlar hakkında idari cezaların verilmesi sağlanmıştır.		
<p>Adli nitelikteki cezalar</p> <p>MADDE 24- (1) Akarsu yatakları ile taşkın kontrolü maksatlı tesislerde, ilgili idarenin izni alınmaksızın; taşkın kontrolü ile ilgili olanlar hariç olmak üzere inşai faaliyetlerde bulunan, doğal yatağı veya ıslah kesitini herhangi bir maksatla yetkisiz olarak daraltan, geçiş yapıları hariç olmak üzere çeşitli kullanım alanları oluşturmak maksadıyla akarsuların üzerlerini kapalı hale getiren, taşkın kontrol tesislerini işgal eden veya zarar veren, akarsu akış koşullarını bozacak müdahalelerde bulunanlar üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır</p>		<p>Adli nitelikteki cezalar</p> <p>MADDE 24- (1) Akarsu yatakları ile taşkın kontrolü maksatlı tesislerde, ilgili idarenin izni alınmaksızın; taşkın kontrolü ile ilgili olanlar hariç olmak üzere inşai faaliyetlerde bulunan, doğal yatağı veya ıslah kesitini herhangi bir maksatla yetkisiz olarak daraltan, geçiş yapıları hariç olmak üzere çeşitli kullanım alanları oluşturmak maksadıyla akarsuların üzerlerini kapalı hale getiren, taşkın kontrol tesislerini işgal eden veya zarar veren, akarsu akış koşullarını bozacak müdahalelerde bulunanlar ile taşkın tehlike planlarında belirtilenlerin aksine imar planı ve uygulama yapanlara üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır</p>
Değerlendirme		
Yapılan düzenleme ile” taşkın tehlike planlarında belirtilenlerin aksine imar planı ve uygulama yapanlar” hakkında da cezai iş ve işlemlerin yürütülmesi gerektiği düşünülmektedir.		

TMMOB JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASININ YAPI DENETİM UYGULAMA YÖNETMELİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

GENEL DEĞERLENDİRME

Ülkemizde fenni mesuliyete (yapı denetimi) ilişkin ilk düzenleme 1956 yılında yürürlüğe giren 6785 sayılı imar kanunu ile gerçekleştirilmiş olup, 1985 yılında yürürlüğe giren 3194 sayılı imar kanununda da kendisini korumuştur. 1999 Marmara depreminden sonra, etüt ve proje müellifliği ile fenni mesuliyet (yapı denetimi) sistemi birbirinden bağımsız hale getirilmiştir. Fenni mesuliyet sistemini düzenleyen 4708 sayılı yasal düzenleme 2001 yılında çıkarılmıştır. Geçen 21 yıllık zaman dilimi içerisinde 4708 sayılı yasal düzenlemede zaman zaman bazı iyileştirmeler yapılmakla birlikte arzu edilen amacın yeterli şekilde tesis edildiğinden bahsetmenin pek de olanaklı olmadığı, fiiliyatta sürdürülen sistemin bilgi ve iletişim teknolojisinin getirdiği bazı imkan ve kabiliyetler kullanılmakla birlikte 1956 yılında yürürlüğe giren 6785 sayılı imar kanunu ile getirilen uygulama ile benzer olduğu görülmektedir.

Fenni mesuliyet sistemi ile getirilen yapı denetim sistemi üzerinden 66 yıl gibi uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen her deprem, sel, taşkın ve heyelan vb doğa kaynaklı olaylardan sonra onlarca, hatta bazı depremlerde binlerce veya Marmara depreminde olduğu gibi yüzbinlerce (375.000) binanın yıkılması veya hasar görmesi ile sonuçlanmıştır. Yıkılan veya hasar gören binaların tek sorumlusu fenni mesuliyet sistemindeki eksiklikler olmamakla birlikte, yapı üretim ve denetim sisteminde “**izleme, kontrol ve denetimde**” önemli zafiyetlerin olduğu görülmektedir. Bu eksikliklerin çoğunluğu bilinmesine rağmen değiştirilmesi planlanan “Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğinin” de bu zafiyetleri ortadan kaldırmadığı, bazı şekli düzenlemelerle yetinildiği, konunun özüne ilişkin hiçbir düzenlemeyi içermediği; izleme, kontrol ve denetimdeki en önemli ve tek eksikliğin 75 yaşla ilişkilendirildiği görülmektedir.

Şöyle ki;

1-3194 sayılı imar kanununun amacını düzenleyen 1. Maddesinde “ **Bu Kanun, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.**” şeklinde belirtilmiş olmasına rağmen, Dünya Sağlık Örgütü ve Sağlık Bakanlığı verilerine göre ülkemizde inşa edilen yapılarda ev içi “radon gazı” konsantrasyonundan kaynaklı olarak her yıl 2500 ‘e yakın vatandaşımız “ akciğer kanseri” nedeniyle yaşamını yitirmekte, ülkemiz bu hastalar için yıllık 100 milyon doların üzerinde tanı ve tedaviye kaynak aktarmaya devam etmektedir. Yapı denetim uygulama yönetmelik düzenlemesinde “kontrol ve denetim faaliyetlerinin” standartlara uygun olacağı ifade edilmesine rağmen her yıl 2500 kişinin yaşamını yitirdiği ev içi radon gazı konsantrasyonunun nasıl önleneceği veya bu amaçla denetim faaliyetlerinde ne tür tedbirlerin alınması gerektiğine ilişkin tek bir cümle yer almamaktadır. Bu konuda TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası olarak yazdığımız yazılara tek bir yanıt verilmediği gibi, yapı üretim süreçlerinde gerek projelendirme gerekse de denetim esnasında alınması gereken tedbirlere ilişkin mülga Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından yayınlanan doküman ve düzenlemeler de dikkate alınmamaya devam etmektedir.

2- Ülkemizde yaşanan doğa kaynaklı afetler sonucunda çok sayıda bina ve bina türü yapı zarar görmesine rağmen, Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği Değişikliği Taslağı ekinde gönderilen “Yapı Denetim Hizmet Sözleşmesi (Ek-6), 2004 yılında gerçekleştirilen “Deprem Şurası”,

2009 yılında gerçekleştirilen “Kentleşme Şurası” kararları ile TBMM tarafından gerek 2011 yılında Van Depremi, gerekse 2020 yılında Elazığ Depremi sonucu oluşturulan araştırma komisyonu raporlarında belirtilen “izleme, kontrol ve denetim” deki zafiyetleri ve eksiklikleri belirten bölümleri ile toplumun “yapı denetim hizmetlerinden” beklentilerini karşılamaktan oldukça uzak olduğu, bunun yerine “yapı denetim kuruluşlarının” ihtiyaçlarını karşılar şekilde düzenlendiği görülmektedir.

Yine düzenlenen Yapı Denetim Hizmet Sözleşmesinin 3194 sayılı İmar Kanununun 28. Maddesinin ikinci paragrafında belirtilen “***Yapıda inşaat ve tesisat işleri ile kullanılan malzemelerin kamu adına denetimine ilişkin fenni mesuliyet, ruhsat eki etüt ve projelerin gerektirdiği uzmanlığı haiz meslek mensupları tarafından ayrı ayrı üstlenilmek zorundadır. (Ek cümle:14/2/2020-7221/9 md.) İleri tasarım yöntemleri ve teknolojileri gerektiren özellik arz eden binaların projeleri, bu alanda Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmelik çerçevesinde yeterli uzmanlığı haiz mühendislerin gözetiminde yapılır. Fenni mesul mimar ve mühendisler uzmanlık alanlarına göre; yapının, tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa edilmesini denetlemekle görevlidir....***” hükümlerini karşılamaktan oldukça uzak düzenlendiği, ruhsat eki etüt ve projelerin gerektirdiği uzmanlığa haiz meslek mensupları tarafından fenni mesuliyetin “ayrı ayrı” üstlenilmesi zorunlu olmasına rağmen, hizmet sözleşmesinde “etütlerin” fenni mesuliyetinin nasıl üstlenileceği, üretilen hizmetin denetiminin nasıl yapılacağı hususunda yeterli ve kapsayıcı bir açıklamanın olmadığı görülmektedir. Yani taslak düzenleme ile getirilen “yapı denetimi hizmet sözleşmesinin” bu haliyle 3194 sayılı İmar Kanununun 28. Maddesinde belirtilen ve fenni mesul yapı denetim kuruluşları vasıtası ile ifa edilmesi gereken görevleri yerine getirmesinin olanaklı olmayacağı görülmektedir.

3- Her deprem, heyelan, sel, taşkın, kaya düşmesi, çığ gibi doğa kaynaklı afetlerden sonra bina ve bina türü yapıların hasar görmesi veya yıkılmasının temel nedenlerinden biri olarak jeoteknik etütlerin eksikliği ve denetimdeki zafiyetlerden kaynaklandığı ifade edilmektedir. 3194 sayılı kanununun 28. maddesine göre fenni mesuliyeti üstlenen yapı denetim kuruluşlarının “***ruhsat eki etüt ve projelerin***” denetimden sorumlu oldukları belirtilmesine rağmen, günümüzde uygulamada kanun hükümleri de hiçe sayılarak başta Ankara, İstanbul ve İzmir olmak üzere birçok kentimizde zemin ve temel etütlerinin denetimi yapılmamaktadır. Zemin ve temel etütleri için niteliği gereği yerinde denetlenmesi gerekirken, bu denetim yerinde yapılmamakta, sadece masa başında zemin ve temel etüdü raporunun hazırlanmasına ilişkin esaslara uygun bir raporun var olup olmadığı kontrol edilmektedir. Gönderilen taslak yönetmelik değişikliği ile ekinde yer alan Yapı Denetim Hizmet Sözleşmesinde de bu durumun değiştirilmediği, kanuna ve işin niteliği gereği yerinde denetimi esas alan bir düzenleme yerine “masa başında” bir zemin etüdü raporunun var olup, olmadığını kontrol eden bir mekanizmanın korunduğu anlaşılmaktadır. Yapı denetim kuruluşları mal sahibinden “ruhsat eki etüt ve projelerin” denetimi için parasını peşin almakta, oysa zemin etüdünü aslında denetlememektedir.

Sonuç olarak; yukarıda da ifade edildiği üzere 3194 sayılı İmar kanununun “**amaç**” ve **28. Maddesinde** belirtilen hükümleri karşılamaktan uzak, Deprem Şurası, Kentleşme Şurası kararları ile TBMM Deprem Araştırma Komisyonu raporlarında belirtilen temel eksiklikleri karşılamayan, Sağlık Bakanlığı ve Dünya Sağlık Örgütünün açıkladığı verilere göre her yıl 2500 ün üzerinde insanımızın “**akciğer kanseri**” olarak yaşamını

yitirmesine neden olan “ev içi radon gazı konsantrasyonunu” önlemeyen, işin niteliği gereği yerinde denetimi esas alan bir anlayışla, zemin ve temel etütlerinin yerinde denetlenmesini sağlamaktan uzak bu düzenlemenin geri çekilerek yukarıda kısaca açıkladığımız eksikliklerin giderilerek yenilenmesi gerekmektedir. Denetim faaliyetlerinin; yapı denetim kuruluşlarının ihtiyaçlarını gidermek için değil, toplumun doğa kaynaklı afetlere karşı can güvenliğini sağlayan bir anlayışla düzenlenmesinin gerektiği düşünülmektedir.

MADDELERE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

MEVCUT DÜZENLEME	TASLAK DÜZENLEME METNİ	ÖNERİ	GEREKÇE
	Yapı Denetimi Hizmet Sözleşmesi Örneği (Ek-6, Form 4)	Taslak ekinde yer alan Ek-6, Form 4 Yapı Denetim Hizmet Sözleşmesi Örneği yeniden düzenlenmelidir.	<p>Sözleşme örneği yukarıda genel gerekçeler bölümünde de ifade edildiği üzere büyük bir bölümü 1956 yılında yürürlüğe giren ve 3194 sayılı imar kanununun 1985 yılında yürürlüğe girmesinden sonra kaldırılan düzenlemedeki temel esaslar ve uygulamalar baz alınarak hazırlanmıştır.</p> <p>Oysa mal sahibinden denetim faaliyeti için bedelini alan yapı denetim kuruluşları “hem etüt ve proje aşamasında hem de yapı üretim süreçlerinde” denetim faaliyetini yürütmekle görevlidirler. Bu nedenle sözleşmenin yeniden gözden geçilmesi gerekir. Örneğin sözleşme taslağı içinde geçen “ruhsat eki projeler” ibareleri yerine imar kanununun 28. Maddesine uygun olarak “ruhsat eki etüt ve projeler” ibaresi kullanılmalıdır.</p> <p>Yine sözleşmenin 3 maddesinde belirtilen “proje müelliflerince hazırlanan uygulama projelerinin ve hesaplarının, ...” ifadesi “proje müelliflerince hazırlanan uygulama etüt ve projelerinin ve hesaplarının, ...” şeklinde düzenlenerek etütlerin denetim faaliyetlerinin de yapılacağı metin içerisine yedirilmelidir.</p>

		<p>Sözleşmenin 4. Maddesine “zemin ve temel etütlerinin denetim hizmet bedeli” eklenmeli, 5. Maddesindeki taksit 1, kapsam bölümünde yer alan “ruhsat alınması aşamasında ödenecek olan proje inceleme bedeli”, “ruhsat alınması aşamasında ödenecek olan etüt ve proje inceleme bedeli” şeklinde düzenlenmelidir.</p> <p>Sözleşmenin 6. Maddesi “Yapı Denetim Kuruluşunun Görev ve Sorumlulukları bölümünde yer alan “Yapı denetim kuruluşu proje denetim safhasında” yerine “Yapı denetim kuruluşu etüt ve proje denetimi safhasında” diye başlayıp, zemin ve temel etütlerin yerinde denetim faaliyeti de görev kapsamı içine alınmalıdır. Yine devam eden bentlerinde “uygulama projeleri” yazan ibarelerin önüne “etüt” ibareleri getirilmelidir.</p> <p>Yine 6 maddenin (e) bendinde “zemin ve temel etüdü raporunun hazırlanmasına ilişkin esaslara uygun bir zemin ve temel etüdünün olup olmadığı tespit ederek uygunluk görüşü verir.” fıkrası yerine “Bakanlık tarafından hazırlanan “Zemin ve Temel Etüdü Uygulama Esasları ve Rapor Formatına Uygun” zemin ve temel etütlerin gerçekleştirilmesi süreçlerinde yerinde denetimi yapar. Hazırlanan raporun bakanlık formatına uygun olup olmadığını denetler. Bunun içinde bünyesinde yeterli personel yoksa, hizmet satın alır” ibaresi eklenmelidir.</p> <p>Sonuç olarak hizmet sözleşmesi toplumun can ve mal güvenliğini sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.</p>
--	--	---

			Bu kapsamda yapı denetim kuruluşlarının görev ve sorumlulukları çağın gereklerine uygun, mevcut yasal düzenlemelerdeki hükümleri karşılamalıdır.
--	--	--	--

TMMOB JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
Genel Merkezi

Sayı : 95871739-045.01-1574

11/06/2024

Konu : Afet Sigortaları
Kanunu
Değişikliğine İlişkin
Öneriler

DAĞITIM YERLERİNE

Son günlerde basın ve yayın organlarında Bakanlığınıza atfen 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunda değişiklikler yapılacağı ve kapsamının genişletileceğine ilişkin haber yer almaktadır.

Odamızın bu konuda yaptığı değişiklik çalışmasını içeren görüş ve önerileri yazımız ekinde gönderilmektedir. Söz konusu görüş yazımızın genel değerlendirme bölümünde de ifade edildiği üzere; Afet Sigortaları Kanunu günümüzde sadece prim toplamaya odaklanmış olup, afet risklerinin azaltılarak, afet zararların azaltılması ile ülke toplumsal farkındalığımızın artırılması konusundaki araştırma ve eğitim faaliyetlerine yeterince destek olmadığı görülmektedir. Konunun bu çerçevede yeniden değerlendirilmesi ve Odamız görüşlerinin de dikkate alınarak Afet Sigortaları kanununda gerekli değişikliklerin yapılmasını arz ederim.

Hüseyin ALAN
Yönetim Kurulu Başkanı

Ek: TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odasının 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu Değişikliğine İlişkin Önerileri (6 Sayfa)

Dağıtım:

Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Bakanlığı
Mehmet Şimşek / (Hazine ve Maliye Bakanı)
Ali Yerlikaya / (İçişleri Bakanı)
Oktay Memiş / (Afad Başkanı)
Hazine ve Maliye Bakanlığı

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASININ AFET SİGORTALARI KANUNUNA İLİŞKİN ÖNERİLERİ

Genel Değerlendirme

1999'da, 17 Ağustos'da Kocaeli-Gölcük, 12 Kasım' da ise Düzce'de yaşanan ve kısaca Marmara depremleri olarak tanımlanan depremde, resmi açıklamalara göre 18.000 ni aşkın vatandaşımız yaşamını yitirmiş, 40.000'nin üzerinde konut yıkılmış, o gün açıklanan rakamlara göre ülkemiz, 20 milyar doların üstünde ekonomik kayıpla karşı karşıya kalmıştır.

Depremden hemen sonra, mevcut durumun sürdürülemez olduğu gerçeğinden hareketle farklı kesimlerden katılımcıların yer aldığı "Deprem Şurası ,2004 yılında gerçekleştirilerek, çeşitli kararlar almıştır.

Söz konusu kararlar ile buna ilişkin düzenlenen raporlarda, olası her afet olayından sonra, afetin bütün zararlarının kamunun üzerine yıkıldığı, bunun da önemli bir mali yük getirdiği, gerçeğinden hareketle bunun çözümü konusunda gelişmiş ülke örneklerinde olduğu gibi "finansal risklerin ve yüklerin paylaşılması amacıyla "**Afet Sigortaları Kanununa**" ihtiyaç olduğu belirtilmiş ve Deprem Şurasında alınan kararlardan biri olan Afet Sigortaları Kanunu 2012 yılında yayınlayarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu yasanın yürürlüğe girdiği tarihten bu yana yapılan uygulamalara bakıldığında, adı her ne kadar Afet Sigortaları Kanunu da olsa, sadece depremden kaynaklanan afet zararlarının kamunun üzerine getirdiği mali yüklerin azaltılması konusunda "**zorunlu deprem sigortası**" uygulaması getirilmiş, diğer afet türleri için sigorta yapma zorunluluğu getirilmemiştir.

Ülkemizde, 2020 yılından sonra meydana gelen doğa kaynaklı afetlere bakıldığında, depremlerin yanı sıra sel, taşkın, yangınlar, tıbbi jeolojik riskler, çığ, fırtına, kuraklık vb. nedeniyle ülke insanımız büyük can ve mal kayıpları ile karşı karşıya kalmıştır. Yine söz konusu kanunun uygulandığı 2012 yılından günümüze kadar geçen **yaklaşık 12 yıllık uygulama süreçlerine bakıldığında vasal mevzuatın sadece prim toplamayı hedef edindiği, afet risklerinin azaltılması konusunda herhangi bir caydırıcı etkisinin olmadığı görülmektedir.**

Oysa gelişmiş ülkelerde bu tür sigorta hizmetleri;

1. Prim toplayarak, olası afet risklerinin ekonomik yükünün paylaşılması,
2. Afet riski yüksek veya uygun olmayan alanlarda yapılan yapıları sigorta kapsamına almayarak, afet risk azaltma strateji ve çalışmalarına katkı vererek, caydırıcı olması,
3. Toplumun olası afetlere hazırlıklı olması için farkındalık ve eğitim çalışmalarına katkı vermesi,

gibi bir çok amacı gerçekleştirme hedeflenmektedir.

Ancak ülkemizde 2012 yılında yürürlüğe giren 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu, sadece depremden kaynaklı afetler için zorunluluğu bulunmakta, bunun dışında heyelan, kaya düşmesi, tıbbi jeolojik riskler, volkanik faaliyetler, tsunami, sel taşkın, fırtına, şiddetli yağışlar sonucu oluşan hasarlar ve yangınlar gibi doğa kaynaklı afetleri kapsamadığı için bu tür afetlerden her yıl yüzlerce vatandaşımız etkilenmeye, can kayıplarının yanında, önemli miktarda ekonomik kayıplarla da karşı karşıya kalma devam etmektedir.

Yine 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu sadece prim toplamaya odaklanmış olup, ülke afet risklerinin azaltılması stratejine herhangi bir destek ve katkısı da bulunmamaktadır. Günümüzde ülkemizdeki sigorta şirketleri, "**fay zonlarının sakinim bandı, dere yataklarının taşkın riski yüksek alanları, heyelan, kaya düşmesi, çığ düşmesi, yangın**" afetine açık alanlar, hata Cumhurbaşkanlığı tarafından ilan edilmiş "Afete Maruz Alanlar" içindeki konut ve işyerlerini dahi sigortalamaktadırlar. Bu durum riskli alanlar üzerinde konut veya işyeri gibi yapıların yapılmasını bırakınız önlemeyi, teşvik etmeye devam etmektedir. Bu olumsuz durum ülkenin afet risklerini azaltma yerine daha da artırmaktadır. Oysa bu kanununun temel hedeflerinden birinin de "**afet risk azaltma strateji ve uygulamalarına**" destek olması beklenmektedir.

Ayrıca bu yasal düzenlemenin ülkenin afet gerçekliğinin araştırılması, toplumsal farkındalığın oluşturularak afet bilincinin oluşturulmasına katkı ve destek vermesi beklenmektedir. Afet sigortaları kurumu bugüne kadar bazı spot filmler dışında, araştırma ve eğitim çalışmalarına yeterli desteği verildiğinden bahsetmemiz mümkün değildir.

Sonuç olarak, yeniden düzenlenmesi planlanan Afet Sigortaları Kanununun sadece prim toplamayı değil, afet risklerinin azaltılmasına hizmet eden, afetler konusundaki araştırma ve eğitim faaliyetlerini desteleyen, ülke afet gerçekliğini baz alarak kapsamının genişletilmesi gerçeğinden hareket edilerek hazırlanması gerektiği düşünülmektedir. Yukarıda belirtilen çerçeveye hizmet edeceğini düşündüğümüz değişiklikler ve gerekçelerini aşağıda belirtilmektedir.

AFET SİGORTALARI KANUNU

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, binalarda deprem sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanmasını teminen yaptırılacak zorunlu deprem sigortası ile sigorta şirketlerince teminat verilemeyen veya teminat verilmesinde güçlükler bulunan çeşitli afetler ve riskler sonucu meydana gelebilecek maddi ve bedeni zararların karşılanabilmesini teminen sunulacak sigorta ve reasürans teminatlarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

ÖNERİLER

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, **afet risklerin azaltılması amacıyla binalarda deprem biyolojik ve kozmik kökenli afetler dışındaki doğa kaynaklı afetler** sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanmasını teminen yaptırılacak zorunlu **deprem afet** sigortası ile sigorta şirketlerince teminat verilemeyen veya teminat verilmesinde güçlükler bulunan çeşitli afetler ve riskler sonucu meydana gelebilecek maddi ve bedeni zararların karşılanabilmesini teminen sunulacak sigorta ve reasürans teminatlarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Değerlendirme

Mevcut 6305 sayılı kanunun adı “Afet Sigortaları Kanunu” olarak tanımlanmış olmakla birlikte, kanunun amaç maddesinde belirtildiği üzere sadece jeolojik kökenli afet türlerinden biri olarak tanımlanan depremler için geçerli zorunlu olup, diğer doğa kaynaklı afet türleri; jeolojik/ hidrolojik, meteorolojik kökenli afetler ile yangın afetine ilişkin herhangi bir sigorta iş ve işlemini kapsamadığı görülmektedir. Yapılan düzenleme ile bina ve bina türü yapılar için sadece depremler için değil, özellikle diğer jeolojik/hidrolojik kökenli afetlerin yanında meteorolojik kökenli afetler ile yangınlarında zorunlu sigorta kapsamına alınması gerektiği düşünülmektedir. Ülkemizde son 5 yıllık sürece bakıldığında, 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremler dahil, Elazığ, İzmir, Manisa vb diğer kentlerde meydana gelen depremler, ülkenin bir çok kentinde yaşanan heyelan, sel baskını, taşkın, tıbbi jeolojik riskler, oturma-çökme gibi jeolojik kökenli afetler ile, fırtına, hortum, şimşek çakması gibi meteorolojik ile yeraltı ve yüzey yangınları sonucunda 55.000 ne yakın insanımızın yaşamını yitirdiği, 900.000 ne yakın bağımsız bina ve bina türü yapı ile işyerlerinin yanı sıra, çok sayıda altyapı, yol, köprü, baraj gibi altyapı tesislerinde yıkıma ve ağır hasarlara neden olduğu, 150 milyar doların üzerinde ekonomik kayba uğradığı bilinmektedir. Bu nedenle Afet Sigortaları Kanunun kapsamının; jeolojik/hidrolojik, meteorolojik ve yangın gibi doğa kaynaklı afetleri kapsayacak şekilde genişletilmesinde yarar vardır.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunda geçen;
a) Bakan veya Bakanlık: Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan veya Bakanlık,

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunda geçen;
a) Bakan veya Bakanlık: **Maliye ve Hazine Bakanlığını Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan veya Bakanlık**;
b) Birlik: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğini,

b) Birlik: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğini,
c) Kurum: Doğal Afet Sigortaları Kurumunu,
ç) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,
d) Reasürans şirketi: 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununa göre Türkiye’de kurulmuş reasüransşirketi ile yurt dışında kurulmuş reasürans şirketinin Türkiye’deki teşkilatını,
e) Sigorta şirketi: 5684 sayılı Kanuna göre Türkiye’de kurulmuş sigorta şirketi ile yurt dışında kurulmuş sigorta şirketinin Türkiye’deki teşkilatını,
f) Teknik işletici: Kurumun teknik işleri ile işletmeye ilişkin iş ve işlemlerini yürüten şirketi,
g) Yönetim Kurulu: Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulunu,
ğ) Zorunlu deprem sigortası: Binalarda depremin doğrudan neden olduğu maddi zararlar ile deprem nedeniyle ortaya çıkan yangın, infilak, dev dalga (tsunami) ve yer kayması sonucu oluşan maddi zararları teminat altına alan zorunlu sigortayı,
ifade eder.

c) Kurum: Doğal Afet Sigortaları Kurumunu,
~~ç) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,~~
d) Reasürans şirketi: 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununa göre Türkiye’de kurulmuş reasürans şirketi ile yurt dışında kurulmuş reasürans şirketinin Türkiye’deki teşkilatını,
e) Sigorta şirketi: 5684 sayılı Kanuna göre Türkiye’de kurulmuş sigorta şirketi ile yurt dışında kurulmuş sigorta şirketinin Türkiye’deki teşkilatını,
f) Teknik işletici: Kurumun teknik işleri ile işletmeye ilişkin iş ve işlemlerini yürüten şirketi, g) Yönetim Kurulu: Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulunu,
ğ) Zorunlu ~~afet deprem~~ sigortası: Binalarda ~~depremin deprem, heyelan, kaya düşmesi, sivilaşma, obruk gibi oturma ve çökme, volkanik faaliyetler, tıbbi jeolojik riskler, sel, taşkın, tsunami, çığ düşmesi, fırtına, şimşek çakması, yangın gibi doğa kaynaklı afetlerin~~ doğrudan neden olduğu maddi zararları ile ~~deprem nedeniyle ortaya çıkan yangın, infilak, dev dalga (tsunami) ve yer kayması sonucu oluşan maddi zararları~~ teminat altına alan zorunlu sigortayı,
h)Doğa kaynaklı afet: Deprem, heyelan, kaya düşmesi, volkanik aktiviteler, obruk oluşumu gibi oturma-çökme, tıbbi jeolojik riskler, tsunami, sivilaşma, sel baskını, taşkın, çığ düşmesi, kuraklık, fırtına, dolu, hortum, yangınlar, göktaşı düşmesi v.b. gibi oluşumu engellenemeyen jeolojik, hidrolojik, meteorolojik, biyolojik, kozmik veya yangın kökenli tehlikelerden kaynaklanan doğa olaylarının sonuçlarını, ifade eder.

Değerlendirme

Kanun tanımlar maddesinde bazı tanımlar idari yapıdaki düzenleme nedeniyle kaldırılmış, bir kısmı yeniden düzenlenmiş, zorunlu deprem sigortası tanımı, zorunlu afet sigortaları şeklinde ismi değiştirilerek, zorunlu afet sigortası kapsamındaki hizmetler genişletilerek jeolojik/hidrolojik, meteorolojik ve yangın afeti zorunlu afet sigortaları kapsamına alınmıştır. Ayrıca doğa kaynaklı afet tanımı uluslararası normlarda dikkate alınarak ilave edilmiştir.

<p>MADDE 5 – (1) Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:</p>		<p>MADDE 5 – (1) Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:</p> <p>.....</p> <p>h) Afet risklerinin azaltılması konusundaki çalışmalara destek vermek.</p>
<p>Değerlendirme Kanun temel amaçlarından biri olan ülkenin afet risklerinin azaltılması çalışmalarına destek sunabilmesi amacıyla yönetim kurulunun görevlerini düzenleyen 5 inci maddesine bu amaçla bir madde ilave edilmiştir. Yapılan ilave ile yönetim kuruluna afetler konusunda araştırma, eğitim vb toplantılara destek vermesi sağlanmıştır..</p>		
<p>Kapsam ve sigorta yapma zorunluluğu</p> <p>MADDE 10 – (1) 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tâbi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar, bu binaların içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal afetler nedeniyle Devlet tarafından yaptırılan veya sağlanan kredi ile yapılan meskenler zorunlu deprem sigortasına tâbidir.</p> <p>(2) 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanununa tâbi olan veya kamu hizmet binası olarak kullanılan binalar ve bağımsız bölümler, köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanlarca köy yerleşik alanları ve civarında ve mezralarda yapılan binalar ile 634 sayılı Kanun kapsamında olsalar dahi tamamı ikamet dışı amaçlarla kullanılan binalar zorunlu deprem sigortasına tâbi değildir.</p> <p>(3) Birinci fıkrada belirtilen binalar ve bağımsız bölümler için malikler veya intifa hakkı sahipleri tarafından zorunlu deprem sigortası yaptırılır ve bu sigorta her yıl yenilenir.</p>		<p>Zorunlu Afet Deprem Sigortası Kapsam ve sigorta yapma zorunluluğu</p> <p>MADDE 10 – (1) 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tâbi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar, bu binaların içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal kaynaklı afetler nedeniyle Devlet tarafından yaptırılan veya sağlanan kredi ile yapılan meskenler zorunlu deprem sigortasına tâbidir.</p> <p>.....</p> <p>(3) Birinci fıkrada belirtilen binalar ve bağımsız bölümler için malikler veya intifa hakkı sahipleri tarafından zorunlu afet deprem sigortası yaptırılır ve bu sigorta her yıl yenilenir.</p> <p>(4) Kurum, imar planları, ilgili mevzuata ve ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak inşa edilen veya taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde tadil edilen binalar ile imar planına esas jeolojik-jeoteknik ve mikrobölgeleme etütleri sonucu yerleşime uygun olmadığı tespit edilen jeolojik sakıncalı alanlarda bulunan binaları sigortalamaz. hakkına sahiptir. Kurum, taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde tadil edildiği veya zayıflatıldığı tespit edilen binaları sigortalamaz. Bu tespit yapıldığı binaların listesi Kurum tarafından ilgili idareye gönderilir.</p>

<p>(4) Kurum, ilgili mevzuata ve projeye aykırı olarak inşa edilen binaları sigortalamama hakkına sahiptir. Kurum, taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde tadil edildiği veya zayıflatıldığı tespit edilen binaları sigortalamaz. Bu tespit yapıldığı binaların listesi Kurum tarafından ilgili idareye gönderilir.</p>		
---	--	--

Değerlendirme

Kanunun 10 maddesinde düzenleme yapılarak zorunlu afet sigortasının kapsamı genişletilmiş, ayrıca yerleşime uygun olmayan veya afet riskli alanlar içinde bulunan yapıların sigortalanamayacağı şeklinde düzenleme yapılmaması suretiyle, afet riskli alanlara yapı yapılması veya afet riski altındaki alanlarda bulunan yapıların “zorunlu afet sigortası bulunmaması nedeniyle satılmasının engellenerek ülke insanımızın korunması sağlanacaktır. Bütün dünyada sigorta kuruluşları sadece prim toplayan kuruluşlar olmayıp, aynı zamanda riskli alanlarda yer alan yapıların sigortasını yapmayarak, ülkenin afet risklerinin azaltılmasına da hizmet etmektedirler..10 maddenin 4 fıkrasında önerilen düzenleme ile sigorta şirketlerinin imar planına esas jeolojik-jeoteknik etüt raporlarında veya uygulama imar planlarında uygun olmayan alanda yer alanların yapıların sigortalananmasının önüne geçilerek, bu alanda yapılacak inşa faaliyetleri engellenmekte, bu suretle tüketicilerin korunması ve ülkenin afet risklerinin azaltılmasına katkı sağlanmaktadır.

<p>Sigortalının sorumluluğu MADDE 12 – (1) Malik veya intifa hakkı sahibi, binanın ve her bir bağımsız bölümün projeye aykırı olarak ve taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde tadil edilmesine veya zayıflatılmasına karşı gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. (2) Malik veya intifa hakkı sahibi, hasarın projeye aykırı olarak ve taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek tadilat nedeniyle ortaya çıktığının tespit edilmesi durumunda, sigortadan tazminat alma hakkını kaybeder</p>		<p>Sigortalının sorumluluğu</p> <p>MADDE 12 – (1) Malik veya intifa hakkı sahibi, binanın ve her bir bağımsız bölümün ruhsat eki etüt ve projeye aykırı olarak ve taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde tadil edilmesine veya zayıflatılmasına karşı gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. (2) Malik veya intifa hakkı sahibi, hasarın ruhsat eki etüt ve projeye aykırı olarak ve taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek tadilat nedeniyle ortaya çıktığının tespit edilmesi durumunda sigortadan tazminat alma hakkını kaybeder. Ruhsat eki etüt ve projeye aykırı, taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyen eklenti ve tadilatlar olduğu tespit edilen binalar için sigorta yapılmaz.</p>
---	--	---

Değerlendirme

Söz konusu maddeye yapılan ilave ile günümüzde sıklıkla karşılaşılan, “**kolon kesmeleri, taşıyıcı sistemi zayıflatan tadilatlar, binaya ekstra yük getiren çekme kat, teras kat veya kat ilaveleri**” gibi binanın taşıyıcı sistemini olumsuz yönde etkileyen eklenti ve tadilatların önüne geçilmesi, olası afetler veya öncesinde binanın ruhsat ve eklerine aykırı olduğunun tespiti halinde sigorta yapılmayacağı veya sigortadan tazminat alamayacağı

yönünde düzeleme yapılması gerektiği düşünülmektedir. Yapılacak düzenleme ile olası afet olayı gerçekleşmeden, varsa riskli yapıların tespiti ile maliklerin ruhsat eki etüt ve projelere aykırı iş ve işlemlere yönelmemesi sağlanacaktır. Yapılacak bu düzenleme ile afet risklerinin azaltılmasına yardımcı olacaktır.

Tarife ve talimatlar ile uygulama esasları ve genel şartlar^[5]

MADDE 13 – (1) Zorunlu deprem sigortasına ilişkin tarife ve talimatlar ile azami teminat tutarı her yıl Bakan tarafından belirlenir ve Resmî Gazetede yayımlanır. Sigorta primlerinin tespitinde; binanın yüzölçümü, inşaat türü ve kalitesi, binanın üzerinde bulunduğu arazinin zemin özellikleri, deprem riski ve benzeri unsurlar değerlendirilir.

(2) Zorunlu deprem sigortası bulunan ve deprem nedeniyle hasar gören binalara ilişkin tazminat, gerekli bilgi ve belgeler ile hasar tespitinin tamamlanmasını müteakip en geç otuz gün içinde ödenir.

(3) Zorunlu deprem sigortasına ilişkin uygulama usul ve esasları ile sigorta genel şartları Müsteşarlık tarafından belirlenir.

Tarife ve talimatlar ile uygulama esasları ve genel şartlar

MADDE 13 – (1) Zorunlu **afet deprem** sigortasına ilişkin tarife ve talimatlar ile azami teminat tutarı her yıl Bakan tarafından belirlenir ve Resmî Gazetede yayımlanır. Sigorta primlerinin tespitinde; binanın yüzölçümü, inşaat türü ve kalitesi, binanın üzerinde bulunduğu arazinin zemin özellikleri, **olası afet deprem** riski ve benzeri unsurlar değerlendirilir.

(2) Zorunlu **afet deprem** sigortası bulunan ve **doğa kaynaklı afetler deprem** nedeniyle hasar gören binalara ilişkin tazminat, gerekli bilgi ve belgeler ile hasar tespitinin tamamlanmasını müteakip en geç otuz gün içinde ödenir.

(3) Zorunlu **afet deprem** sigortasına ilişkin uygulama usul ve esasları ile sigorta genel şartları, **Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının görüşü alınarak Bakanlık Müsteşarlık** tarafından belirlenir.

Değerlendirme

Zorunlu afet sigortalarına ilişkin ulus ve esasların hazırlanması süreçlerinde ülkenin afet riskleri de dikkate alınarak bu konundan sorumlu olan kuruluş olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının görüşünün alınması önerilmektedir.

NOT: Mevcut kanun metni içinde geçen “bakanlık ve müsteşarlık” tanımları Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi dikkate alınarak redakte edilmelidir. Ayrıca “zorunlu deprem”, ibareleri yerine “zorunlu afet” ibareleri kullanılmalıdır.

TMMOB JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
Genel Merkezi

Sayı : E-95871739-724.01.01-404

30/01/2026

Konu : Binaların Yıkılması Hakkında
Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına
Dair Yönetmelik Taslağına İlişkin
Görüşlerimiz

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü)
25.12.2025 tarih ve 14458842 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde Binaların Yıkılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağı gönderilerek Odamızın taslağına ilişkin görüşleri istenilmiştir.

Odamız, söz konusu yönetmelik taslağını incelenmiş olup, taslağına ilişkin görüşlerimiz yazımız ekinde gönderilmektedir. Ülkemizde bina etüt ve projelendirme süreçleri ile sınıflandırılması Uluslararası Bina Koduna aykırı şekilde gerçekleştirilmekte olup, bu eksikliğin acilen giderilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla öncelikle International Building Code standartında belirtilen esaslar ve tanımlar baz alınarak ülke mevzuatımızın güncellenmesi, etüt ve projelendirme süreçleri ile bina sınıflandırma sisteminin uyumlu hale getirilmesi suretiyle depremler başta olmak üzere kentsel afet risklerine dayanıklı yapıların inşa edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bilginizi ve gereğini arz ederim.

Hüseyin ALAN
Yönetim Kurulu Başkanı

Ek: TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odasının Binaların Yıkılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağına İlişkin Görüşleri (5 Sayfa)

Dağıtım:

- *Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı / (Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü)
- *Afad Başkanlığı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrağınızı <https://ebys.jmo.org.tr/E-Imza?Code=9B4F96A9XD> linkinden 9B4F96A9XD kodu ile doğrulayabilirsiniz.

**TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASININ BİNALARIN YIKILMASI
HAKKINDA YÖNETMELİKDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK TASLAĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

GENEL DEĞERLENDİRME ve ÖNERİLER

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirilmek üzere iletilen 25.12.2025 tarih ve 14458842 sayılı yazı ile **Binaların Yıkılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağına İlişkin Görüşlerimiz istenmiştir.**

Öncelikle söz konusu esasların ulusal mevzuatın bir parçası olabilmesi için yüksek yapıların yıkımında izlenmesi gereken idari, teknik ve hukuki usul ve esasları belirleyen düzenlemenin bir yönetmelik ekinde yürürlüğe alınması gereklidir. Bu yönetmelik kapsamında söz konusu Esaslarda belirtilmemiş olan başta “yüksek yapı” olmak üzere “Yıkım Planı”, “Yıkım Müteahhidi” gibi kavramlara açıklık getirmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu bağlamda göz önüne alınması gereken ilk husus söz konusu Esasların “bina ve bina türü yapılar” için mi yoksa “yapılar” için mi geçerli olacağına karar verilmesidir. Çünkü “bina” ve “yapı” farklı kavramlar olup “yapı” kavramının benimsenmesi durumunda baraj, enerji santrali vb. mühendislik yapıları da anılan Esaslar kapsamına girecektir. Oysa bilindiği gibi meri mevzuatımız yıkım konusunda “bina” kavramını esas almak suretiyle “BİNALARIN YIKILMASI HAKKINDA YÖNETMELİK” başlığında oluşturulmuştur.

Bina yüksekliğinin yıkım planlamasında ve uygulanmasında özel bir önemi bulunmakta olup yükseklik arttıkça riskler de artmaktadır. Bu nedenle tanımlanacak kavramlar arasında “Yüksek Yapı” kavramına özel bir önem taşır. Ancak bu konuda ulusal mevzuatımızda farklı farklı tanımlar yürürlüktedir. PLANLI ALANLAR İMAR YÖNETMELİĞİ’ndeki ilgili tanımlar aşağıda sunulmuştur;

“Tanımlar

MADDE 4 –.....

n) Bina yüksekliği: Binanın kot aldığı noktadan saçak seviyesine kadar olan imar planı veya bu Yönetmelikte öngörülen yüksekliği,

tttt) Yapı yüksekliği: Bodrum katlar, asma katlar ve çatı arası piyesler dâhil olmak üzere, yapının inşa edilen bütün katlarının toplam yüksekliğini,

aaaaa) Yüksek yapı: Bina yüksekliği 21.50 metreden veya yapı yüksekliği 30.50 metreden fazla olan binaları (Bina yüksekliği 51.50 metreden veya yapı yüksekliği 60.50 metreden daha yüksek olan binalar çok yüksek yapılardır.)”

BİNALARIN YANGINDAN KORUNMASI HAKKINDA YÖNETMELİK’te ise aynı kavram Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği ile aynı şekilde tanımlanmıştır

“Tanımlar

MADDE 4-.....

ccc) (Değişik: 10/8/2009-2009/15316 K.) Yüksek bina: Bina yüksekliği 21.50 m’den, yapı yüksekliği 30.50 m’den fazla olan binaları,

TÜRKİYE BİNA DEPREM YÖNETMELİĞİ ise deprem etkisi altında binaları yükseklikleri bakımından sekiz Bina Yükseklik Sınıfı’na (BYS) ayırmış olup BYS 1 = olarak belirtilen ve $H > 70m$. olan binalar “Yüksek Bina” olarak tanımlanmıştır.

“3.3.2.2 – Tablo 3.3’te BYS 1 = olarak belirtilen binalar Bölüm 13’e göre yüksek binalar olarak sınıflandırılacaktır.”

Yine Uluslararası Bina Kodu(International Buildig Code)ise, “Yüksek Katlı Bina: İtfaiye araçlarının en alt giriş seviyesinden 75 fit(22.860mm) daha yükseklikte

bulunan içinde insanların yaşadığı bir katı olan bina” şeklinde tanımlanmıştır.

Görüldüğü gerek meri mevzuatımızda, gerekse de uluslararası tanımlamada yüksek katlı bina tanımında farklılıklar bulunmaktadır. “*Yüksek Katlı Bina*” tanımı hem ülkemiz mevzuatı, hem de uluslararası standartlarda farklı şekillerde tanımlanmış olup, bu tanımın öncelikle netleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Öte yandan, ülkemizde 350 metre yüksekliklere sahip bina profili gözönüne alındığında yıkım sürecinin doğru bir şekilde yönetilebilmesi için tek başına “*Yüksek Yapı veya Yüksek Katlı Bina*” tanımıyla yetinilmemesi gerekmekte olup ABD’de kullanıldığı gibi “*süper yüksek (Supertall)*”, “*Mega Yüksek (Megatall)*” kavramların ülkemiz somut koşullarına ve ihtiyaçlara uygun olacak şekilde içerik kazandırılarak kullanılmasında yarar olduğu düşünülmektedir. Ayrıca ülkemiz bina etüt ve projelendirme süreçlerinde kullanılan tanımlama ve sınıflandırma sisteminin uluslararası bina sınıflama ve tanımlama standartları ile uyumlu olmadığı görülmektedir. Bu nedenle yaşanan karmaşanın ortadan kaldırılması amacıyla **International Building Code** esas alınarak “**Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesi, Planlı alanlar Yönetmeliği**” başta olmak üzere etüt ve proje süreçleri ve bu süreçlerde kullanılan tanımlar ve bina sınıflandırma düzenlemeleri değiştirilmelidir.

İkinci genel husus yüksek bina yıkım düzenlemesine istisna tanımlanıp tanımlanmayacağı konusudur. Şöyle ki, halen yürürlükte olan **BİNALARIN YIKILMASI HAKKINDA YÖNETMELİK** oldukça geniş istisnalara sahiptir.

Anılan Yönetmelik,

- “*15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun kapsamında yapılacak yıkımları,*
- *16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun 6/A maddesinin birinci fıkrası kapsamında re’sen yapılacak yıkımları,*
- *3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 32 nci maddesi kapsamında yapılacak kısmi yıkımları,*
- *İlgili idare tarafından 3194 sayılı Kanun kapsamında yapılacak yıkımları,*
- *21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli yapıların yıkımlarını”*

kapsamamaktadır.

Yeni düzenlemede 7269, 6306 ve 3194 sayılı kanun kapsamındaki yıkımlar için bu derece geniş bir istisnanın tanımlanmamasında yarar bulunmaktadır.

Son genel husus yüksek yapı yıkıma yönelik müteahhitlik ve şantiye şefliği uygulamalarının mevcut sistem içerisinde müstakil bir şekilde daha açık ve işin niteliğine uygun hale getirilmesi gerektiği inancındayız. Yüksek yapı yıkımı son derece zorlu ve özel bir iş olup yukarıda da belirtildiği üzere 200 veya 300 metrelere ulaşan yapıların yıkım sürecinde yükseklik arttıkça yıkım işini daha karmaşık, daha özel ve daha riskli hale getirmektedir. Dolayısıyla yüksek ve çok yüksek yapıların yıkımı, bu tür yapılar konusunda uzmanlaşmış müteahhit, şantiye şefi ve profesyonel bir yıkım ekibini gerektirir. Bu nedenle **Yapı Müteahhitlerinin Sınıflandırılması ve Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik** ile **Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmelik** kapsamında oluşturulmuş olan mevcut sistem içerisinde yüksek yapı yıkım işinin gerektirdiği özgünlüğe uygun müteahhit ve şantiye şefi tanımlaması yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca günümüzde en çok ölümlü iş kazasının inşaat iş kolunda yaşandığı ülkemizde

yapılan araştırmalardan bilinmektedir. 2025 yılı verilerine bakıldığında ölümlü iş kazalarının %27'sinin inşaat iş kolunda yaşandığı bilinmektedir. İş kazalarına bağlı ölümlerin önlenmesi amacıyla düzenlemenin 17'inci veya 18inci maddelerinde "**Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik**"te belirtilen esaslar dikkate alınarak gerekli işçi sağlığı ve güvenliğinin alınması gerektiğine ilişkin vurgular mutlaka yapılmalıdır.

MADDELERE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

MEVCUT MADDE	DEĞİŞİKLİK ÖNERİŐİ	GEREKÇE
1.1.2. Her yüksek yapının yıkımı kendi somut koşullarında ayrı bir mühendislik projesi olup her biri kendi şartlarında değerlendirilir ve planlanır.	1.1.2. Her yüksek yapının yıkımı kendi somut koşullarında ayrı bir mühendislik projesi olup her biri <u>kendi yapı-zemin-yıkım etkileşimi şartlarına göre</u> değerlendirilir, planlanır ve yönetilir.	Yıkım yönetimi TS 13633'de de vurgulandığı üzere yıkıma konu yapının bulunduğu zemin koşullarıyla doğrudan ilgili olup derin temellere sahip yüksek binaların yıkım sürecindeki bodrum katların yıkımı ve derin temel sökümü işlemleri hem yıkılan yapı parselinde hem de komşu parsellerde stabilite sorunlarına yol açabileceğinden zeminin jeolojik-jeoteknik ve hidrojeolojik koşulları daha da ön plana çıkmaktadır.
1.1.4. Yıkım planlanmadan önce; yıkım ruhsatı formu (EK-1)'nda yer alan yıkım nedeni ve yıkım türü belirlenir. (a) Yapının tam yıkılmasında makine veya patlayıcı ile yıkım teknikleri kullanılır. Elle yıkım tekniği tam yıkımın tümü için kullanılamaz. (b) Yüksek yapıların kısmi yıkım uygulamalarında patlayıcı ile yıkım yöntemi kullanılamaz.	1.1.4. Yıkım planlanmadan önce; yıkım ruhsatı formu (EK-1)'nda yer alan yıkım nedeni ve yıkım <u>türü tekniği</u> belirlenir. <u>(a)Kontrollü patlatmalı yıkım hariç yüksek yapının tam ve kısmi yıkımı kat eksiltme şeklinde planlanır ve uygulanır.</u> (b) Yapının tam yıkılmasında makine veya patlayıcı ile yıkım teknikleri kullanılır. <u>(c) Elle yıkım tekniği tam veya kısmi yıkımın destekleyici tekniği olarak kullanılabilir yıkımın tümü için kullanılamaz.</u> (c) Yüksek yapıların kısmi yıkım uygulamalarında patlayıcı ile yıkım yöntemi kullanılamaz.	Yüksek yapı yıkımlarının esasını "kat eksiltme" oluşturur. Yıkım yönetimi açısından bu tekniğin Esaslarda belirtilmesi yararlı olacaktır. Öte yandan, elle yıkım tekniği tam veya kısmi yüksek yapı yıkımlarının her aşamasında ihtiyaca istinaden ana tekniğin destekleyicisi olarak başvurulabilir ancak ana yıkım tekniği olamaz
1.1.5. Yıkıma konu yapının fiziksel ve teknik niteliklerinin ortaya konulabilmesi amacıyla, aşağıdaki esaslara göre tespit yapılır:	1.1.5. <u>Yıkım işlemine başlanmadan önce</u> yıkıma konu yapının fiziksel ve teknik nitelikleri <u>ile yakın çevresindeki altyapı tesisleri, kentsel donatı ve yapılar ile zemin koşulları detaylı bir biçimde yerinde/sahada incelenerek bilgiler toplanır.</u>	Yıkım sürecinin doğru planlanabilmesi, doğru yıkım yönteminin seçilebilmesi için önceden saha ve büro incelemesi yapılarak gerek yapıya gerek çevresine gerekse zemin koşullarına ilişkin gerekli bilgiler toplanmalıdır.
1.1.6. Patlayıcı ile yıkımda yıkıma konu yapının dış cephelerinden bina yüksekliğinin 2,5 katı mesafede etki alanı tanımlanır.	1.1.6. <u>Kontrollü patlatmalı yıkımlarda yıkıma konu yapının dış cephelerinden itibaren en az 100 metre diğer yıkımlarda ise en az 50 metre çapındaki yakın çevresinde etki alanı tanımlanarak risk analizi yapılır.</u>	Yüksek bina yıkım sürecinin yönetimi saha ve büro incelemesi verilerine dayalı yapılacak risk analizlerinin sonuçlarına göre gerçekleştirilir. Bu nedenle yıkım etki alanının uygun bir şekilde belirlenmesi gereklidir.

<p>1.1.8. Yıkıma konu yapı ve eklentilerinde; patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, zehirli, biyolojik veya radyolojik özellik taşıyan maddeler ile asbest, Poliklorlu Bifenil (PCB) ve Poliklorlu Terfenil(PCT) ağır metal içeren malzeme ve benzeri tehlikeli atıkların bulunup bulunmadığı tespit edilir.</p>	<p>1.1.8. Yıkıma konu yapı ve eklentilerinde; patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, zehirli, biyolojik veya radyolojik özellik taşıyan maddeler ile asbest, Poliklorlu Bifenil (PCB) ve Poliklorlu Terfenil(PCT) ağır metal içeren malzeme, doğal mineral liflerden (eriyonit, antigorit) ve kristalin silika tozunun (kuvars) ile <u>tüf, radon gazı ve diğer zehirli ve patlayıcı gazların</u> bulunup bulunmadığı tespit edilir...</p>	<p>Yıkım sürecinde yıkım ekibini ve çevreyi tehdit edebilecek tehlikeli malzeme ve gazların varlığına ilişkin önceden gerekli ölçüm ve analizlerin yapılması ve bu atıkların sökülerek yıkım şantiyesinden uzaklaştırılması gereklidir. Bu bağlamda madde kapsamında "radyolojik malzemeler, Poliklorlu Bifenil (PCB) ve Poliklorlu Terfenil(PCT) ağır metal içeren malzeme, toz, gaz, doğal mineral lifler ve kristalin silika tozu ve benzeri tehlikeli malzemeler" için ne yapılacağı belirtilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.</p>
<p>1.1.11. Yıkıma konu yapı ile varsa eklentileri için stabilite raporu oluşturulur. Bir stabilite raporu aşağıdakileri içerir....</p>	<p>1.1.11. Yıkıma konu yapı ile varsa eklentileri <u>ile zemin koşulları</u> için stabilite raporu oluşturulur. Bir stabilite raporu aşağıdakileri içerir.... a).... b).... c).... <u>e)Yıkım kapsamında derin temel sökümünün yapılması durumunda bu işlemin hem yapının bulunduğu parsel hem çevre parsel ve yapıların stabilitesi üzerindeki etkisi</u></p>	<p>Yüksek Yapıların Yıkımına Dair Esaslar'da "Stabilite" olgusuna sadece yıkım işlemleri sırasında yapının devrilme, çökme vb. duraysızlıklarının incelenmesi olarak tanımlanmış olup derin temellerin sökümü gibi zemine doğrudan etkiyecek yıkım işlemleri dikkate alınmamıştır. Oysa bir yıkım sürecinde "stabilite" olgusunun hem yapının bulunduğu parsel hem çevre parsel ve yapıların duraylılık koşullarını içerecek şekilde tanımlanması gereklidir</p>
<p>1.1.12. Stabilite raporu oluşturulduktan sonra yıkım planı oluşturulur. Bir yıkım planı hazırlanırken aşağıdaki hususlar esas alınır. a).... b).... c).... (d) Bütün yıkımlar seçici yıkıma tabidir, söz konusu yapının yıkım çalışmalarına başlamadan önce seçici yıkım uygulanır, seçici yıkıma dair detaylar yıkım planına eklenir.</p>	<p>Stabilite raporu oluşturulduktan sonra yıkım planı oluşturulur. Bir yıkım planı hazırlanırken aşağıdaki hususlar esas alınır. a).... b).... c).... <u>(d) Bütün yıkımlarda seçici yıkım esastır. Seçici yıkım ve tehlikeli atıkların sökümü ve uzaklaştırılması gerçekleştirilmeden ana yıkıma başlanamaz. Seçici yıkıma ve tehlikeli atıkların sökümü ve bertarafına</u> dair detaylar yıkım planına eklenir.</p>	<p>Yüksek Yapıların Yıkımına Dair Esaslar kapsamında seçici yıkıma yapılan vurgunun yeterli olmadığı düşünülmektedir. Bu çerçevede seçici yıkımın esas kabul edilmesi ve tehlikeli atıkların sökümüne ilişkin daha kuvvetli bir vurgu yararlı olacaktır.</p>
<p>YÜKSEK YAPILARIN YIKIMINA DAİR ESASLAR'IN DAHA ETKİN VE VERİMLİ BİR ŞEKİLDE UYGULANABİLMESİ İÇİN AŞAĞIDAKİ MADDELERİN EKLENMESİ YARARLI OLACAKTIR;</p>		
<p>İLAVE MADDE ÖNERİLERİ</p>		<p>GEREKÇE</p>
<p>Afet ve acil durumlara maruz kalmış ve acil yıkım kararı verilmiş yüksek yapıların yıkım işlemine işbu Yönetmelik eki esasların yanı sıra 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanununun ile Türkiye Afet Müdahale Planı esaslarına uyulur</p>		<p>30 Ekim Sisam ve 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinde de görüldüğü üzere afete maruz hasarlı yüksek binaların herhangi bir risk oluşturmaması bakımından hızlı bir şekilde kılması ihtiyacı görülmüştür. Meri afet mevzuatında "Acil Yıkım" olarak tanımlanan bu tür riskli yıkım işlemine düzenlemede değinilmesi yararlı olacaktır</p>

<p>Yıkım faaliyeti sürecince meteorolojik koşullar ve hava tahminleri takip edilir.</p>	<p>Yüksek binaların yıkım sürecinde yıkımı doğrudan etkileme potansiyeline sahip rüzgar, fırtına, aşırı yağmur gibi meteorolojik olayların takip edilmesi yararlı olacaktır.</p>
<p>-Yıkım tamamlandıktan sonra sahadaki yıkım atıkları güvenli biçimde temizlenmeli, zemin stabilitesi sağlanmalı, çukur ve boşluklar uygun dolgu ile kapatılmalıdır. Çevre yapı ve parseller ile teknik alt yapı (kanalizasyon, gaz, elektrik, vb.) tesisleri ve sistemleri kontrol edilmeli, yıkım mahalli sağlık ve çevre açısından güvenli hale getirilmelidir. Kontrollü patlatmalı yıkım işleminde patlatma sonrasında ortaya çıkan moloz malzemede patlamamış riskli malzeme olmadığından emin olunmalıdır.</p>	<p>Yüksek Yapıların Yıkımına Dair Esaslarda yıkım öncesi ve anına ilişkin yaklaşımlar sunulduğu ama yıkım sonrası aşamada yapılması gereken iş ve işlemlere ilişkin yeterli vurgu bulunmamaktadır</p>

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü

GÜNLÜDÜR
25.12.2025

Sayı : E-98387681-010.03-14458842
Konu : Binaların Yıkılması Hakkında Yönetmelikte
Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
Taslağı

DAĞITIM YERLERİNE

Bakanlığımız tarafından yürütülen "Yüksek Yapıların Yıkımına Yönelik Esasların Belirlenmesi ve Mevzuat Taslağının Hazırlanması Projesi Kapsamında Hizmet Uygulama Protokolü" gereğince hazırlanan "Binaların Yıkılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağı" ve "Binaların Yıkılması Hakkında Yönetmelik Taslağı Karşılaştırma Cetveli" <https://bulutsehir.csb.gov.tr/share/preview/kuqMBxFA YueEmWUxFykzRNk4a52ERPmfHKAKTeAhq9gz aPsYUur> bağlantısı ile bilgilerinize sunulmuştur.

Söz konu Taslağı ilişkin görüş ve önerilerinizin 24/2/2022 tarihli ve 31760 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ekinde yer alan form EK-1 kullanılmak suretiyle en geç 12/01/2026 tarihine kadar yazılı olarak Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğüne, elektronik ortamda ise mcan.unlu@csb.gov.tr ve yusuf.akgun@csb.gov.tr e-posta adresine iletilmesi ve belirtilen süre içerisinde görüş verilmediği takdirde olumlu görüş verilmiş sayılacağı bilinmesi hususlarında;

Bilgilerinizi ve gereğini arz / rica ederim.

Banu ASLAN
Bakan a.
Mesleki Hizmetler Genel Müdürü

Dağıtım:

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına
Ticaret Bakanlığına
Toplu Konut İdaresi Başkanlığına
Kentsel Dönüşüm Başkanlığına
Türkiye Emlak Katılım Bankası Anonim Şirketi
Genel Müdürlüğüne
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına
Türk Standardları Enstitüsü Başkanlığına
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğüne
İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 6CF6322E-C294-4DAF-B39F-C83453F7E8BC

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

Mustafa Kemal Mahallesi 2082. Cadde No:52 06510 Çankaya/ANKARA
KEP Adresi : cevresehirlicilikbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Özlem DOĞAN
Mühendis

Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğüne
Gazi Üniversitesi Rektörlüğüne
Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Selçuk Üniversitesi Rektörlüğüne
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörlüğüne
Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğüne
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğüne
Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Erciyes Üniversitesi Rektörlüğüne
Atatürk Üniversitesi Rektörlüğüne
Düzce Üniversitesi Rektörlüğüne
Gebze Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Konya Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Türkiye Belediyeler Birliği Başkanlığına
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanlığına
Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına
İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığına
Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığına
Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığına
Bolu Belediye Başkanlığına
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığına
Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanlığına
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanlığına
Erzurum Büyükşehir Belediye Başkanlığına
Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanlığına
YAPI DENETİM KURULUŞLARI BİRLİĞİ
DERNEĞİNE
Fevzi Çakmak 2. Sokak No: 30 / 7 Kızılay ANKARA
YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ
DERNEĞİNE
KIZILIRMAK MAH. 1443.CAD. 1071 ANKARA
A-BLOK NO:25 KAT:23 D:160 ÇUKURAMBAR
ÇANKAYA
Kamu Müteahhitleri ve İş İnsanları Derneğine
Hilal Mahallesi Rabindranath Tagore Caddesi No:
60/5 ÇANKAYA / ANKARA
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
BAŞKANLIĞINA
Çukurova Üniversitesi Rektörlüğüne
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Rektörlüğüne
İçişleri Bakanlığına
İnşaat Mühendisleri Odası Başkanlığına

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 6CF6322E-C294-4DAF-B39F-C83453F7E8BC

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

Mustafa Kemal Mahallesi 2082. Cadde No:52 06510 Çankaya/ANKARA
KEP Adresi : cevreseshircilikbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Özlem DOĞAN
Mühendis

Makina Mühendisleri Odası Başkanlığına
Maden Mühendisleri Odası Başkanlığına
Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanlığına
Mimarlar Odası Başkanlığına
Elektrik Mühendisleri Odası Başkanlığına
İstif Makinaları Distribütörleri ve İmalatçıları
Derneğine
Bağlarbaşı Mah. Kumru Sok. No: 18/1 Evran İş
Merkezi Kat: 1 34844 MALTEPE / İSTANBUL
TÜRKİYE İŞ MAKİNALARI DİSTRİBÜTÖRLERİ
VE İMALATÇILARI BİRLİĞİNE
Toplu İş Makinaları Operatörleri Derneğine
Çankırı Cad. Vakıf İşhanı No: 67 Kat 1-2 Dışkapı
ALTINDAĞ / ANKARA
TÜRKİYE PATLAYICI MÜHENDİSLİĞİ
DERNEĞİNE
Milli Eğitim Bakanlığına
Mesleki Yeterlilik Kurumu Başkanlığına
Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına
Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
Başkanlığına
Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
Başkanlığına

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 6CF6322E-C294-4DAF-B39F-C83453F7E8BC

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

Mustafa Kemal Mahallesi 2082. Cadde No:52 06510 Çankaya/ANKARA
KEP Adresi : cevreseshircilikbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Özlem DOĞAN
Mühendis

